

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΑΣΚΑΛΩΝ & ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2005

Σημασία έχει...

Σημασία έχει να συνεχίζουμε.

Να μην παραιτούμαστε από την προσπάθεια, έστω κι αν οι στόχοι μας δείχνουν μακρινοί, και τα όνειρά μας φαίνονται θολά μέσα στην αχλή της προσδοκίας.

Κάποια διαλείμματα είναι ευκαιρίες για ξεκούραση και για ζύμωση των νεοαποκτημένων εμπειριών μας με τις παλαιότερες, έτσι ώστε η συνέχεια της πορείας μας να σχεδιαστεί πιο σίγουρα και πιο μεθοδικά.

Κι όταν τα πράγματα φαντάζουν δύσκολα, ή μένουν ακίνητα χωρίς πρόοδο και ώθηση καμιά, κι όταν η απογοήτευση ακινητοποιεί τη θέληση, τότε ας θεωρήσουμε ότι πρόκειται για ένα διάλειμμα ακόμη. Ας αποφύγουμε να διαγράψουμε ό,τι κάναμε και ό,τι για το μέλλον σχεδιάσαμε.

Συνήθως κάτι γίνεται ή κάποιος εμφανίζεται και το νερό ξανακυλά στ' αυλάκι...

Ανασκουμπωνόμαστε, αναζητάμε συντρόφους και συνεχίζουμε το ταξίδι, που την πορεία του είχαμε διακόψει. Καινούρια πρόσωπα, παλιοί συνεργάτες, νέες ιδέες και προτάσεις. Μιαν ένταση, μιαν αναστάτωση, πολλή ενέργεια, κι η προσδοκία πως κάτι καλό θα αποφέρει.

Εμείς, εδώ στους «Δείκτες εκπαίδευσης» συνεχίζουμε και κατά την πορεία μας, συναντηθήκαμε με ανθρώπους που δεν φανταζόμασταν -κακώς-, ότι θα στήριζαν την προσπάθειά μας. Συνάδελφοι από γείτονες νομούς έστειλαν άρθρα -που ήδη δημοσιεύτηκαν, σημάδι πως η διδασκαλική ιδιότητα είναι ισχυρότερη από σύνορα και διοικητικές διαιρέσεις. Χαιρόμαστε για τη συμμετοχή τους.

Και κάτι ακόμη. Είναι ενθαρρυντικό όταν μαθαίνουμε για άλλους, που θέσανε υψηλούς στόχους και πέτυχανε στο εγχείρημά τους. Οι συμμετοχές στη 2η παγκόσμια Biennale που ξεκίνησε από την Ξάνθη ήταν 89.754 έργα παιδικής ζωγραφικής από 117 χώρες. Κάποιοι εκεί δούλεψαν σκληρά και κυρίως πίστεψαν ότι τα όνειρα είναι εφικτά.

Η Συντακτική Επιτροπή

Η διοίκηση του σχολείου σήμερα

(Το παρακάτω κείμενο αποτελεί περίληψη της εισήγησης, που έγινε στο σεμινάριο σχολικών συμβούλων της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ηπείρου).

Κ. ΜΙΧΑΛΑΣ

ΣΧ. ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ 3ΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Ο κόσμος [...] δεν αποτελείται από αντι-κείμενα, αλλά από οντότητες οι οποίες αναπόφευκτα περιγράφονται (και, κατά συνέπεια, οι ιδιότητές τους αναδεικνύονται) από τη γλώσσα του εκάστοτε παρατηρητή.

Αρθουρ Μπάτραμ

Ένα αντι-κείμενο είναι αυτό που είναι, όχι τόσο γιατί διαθέτει κάποιες εγγενείς ιδιότητες, αλλά γιατί επιλέγουμε να το περιγράψουμε με μια συγκεκριμένη γλώσσα.

Αν η γλώσσα μας, οι εννοιολογικές μας κατηγορίες, οι ιδέες με βάση τις οποίες αλληλεπιδρούμε με τον κόσμο διέπονται από αυτιοκρατικό πνεύμα, τότε αυτό που συνήθως βλέπουμε στα φαινόμενα είναι η σταθερότητα και η προβλεψιμότητα.

Η απρόβλεπτη αλλαγή, η αστάθεια, η αβεβαιότητα είναι ανεπιθύμητες και δυσνόητες εξαιρέσεις.

Αρθουρ-Μπάτραμ

Ο κόσμος δεν μιλά. Μόνο εμείς μιλάμε.

Ο κόσμος μπορεί, από τη στιγμή που έχουμε προγραμματίσει τους εαυτούς μας σε μια γλώσσα, να μας κάνει να έχουμε ορισμένες πεποιθήσεις.

Αλλά δεν μπορεί να μας προτείνει μια γλώσσα να μιλήσουμε.

Μόνο άλλοι άνθρωποι μπορούν να το κάνουν αυτό.

P.Ρόρτυ

Διοίκηση και φόβος, (ένα σχόλιο)

Ο κόσμος είναι πλουσιότερος απ' ό,τι μπορεί να εκφραστεί σε μια οποιαδήποτε γλώσσα
(Έλνα Πριγκοζίν)

Θα αρχίσω με μία αξιωματική θέση. Ολόκληρο το διοικητικό σύστημα είναι δομημένο πάνω στην έννοια του φόβου. Η διοίκηση όπως λειτουργεί μοιάζει με φρούριο. Το φρούριο υπάρχει για να μας προστατεύει. Εκείνος που φοβάται αμύνεται. Η φρασεολογία της άμυνας υπάρχει παντού στο διοικητικό μηχανισμό.

- Στα υπομνήματα, τα οποία μας υπενθυμίζουν να παίρνουμε μέτρα προστασίας.
- Στα εφτασφράγιστα μυστικά και τους κλειδωμένους φακέλους του προσωπικού.
- Στις δραστηριότητές της, όπου η ορολογία θυμίζει πολέμους και δράσεις.
- Πολλές διοικητικές υπηρεσίες ενεργούν με τέτοιους τρόπους, σαν να θέλουν

να προστατευτούν ακόμα και από τους υπαλλήλους τους, χρησιμοποιώντας κα-
νονισμούς, οδηγίες, ρολόγια καταγρα-
φής εισόδου-εξόδου, κάρτες που κτυ-
πούν οι εργαζόμενοι, καθώς και στρα-
τηγικές μεθόδους για κάθε ενδεχόμε-
νο.

-Αλλά και τα κείμενα της διοίκησης
τι είναι; Το έγγραφο, το συμβόλαιο, η ε-
γκύκλιος δεν έχουν σκοπό να προκατα-
λάβουν τη δράση του καθενός, η οποία
προηγούμενως πρέπει να πρωτοκολλη-
θεί, δηλαδή να εγκριθεί, να γίνει δηλα-
δή σύννομη. Και το πρόγραμμα¹ δεν εί-
ναι κείμενο όπου η παιδαγωγική προ-διαγράφει τις κινήσεις μιας ολόκληρης κοι-
νότητας, ώστε να αναγνωρίζει, να οριοθετεί ποια συγκεκριμένη γνώση πρέπει να
διδαστεί, ασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο το παρόν και το μέλλον, κινητοποιώ-
ντας γνωστικές και συναισθηματικές δομές του υποκειμένου.

-Σε πολλές διοικητικές υπηρεσίες το πρωτόκολλο ορίζει το ποιος παρέχει
συμβουλές, πληροφορίες ή ποιος αποτελεί αντικείμενο κριτικής.

Όλο το διοικητικό σύστημα έχει δομηθεί πάνω σε μιαν αίσθηση φόβου ότι κά-
τι μπορεί να συμβεί, αν τα πράγματα αφεθούν να συνδυαστούν και να διαμορ-
φωθούν με ειλικρίνεια.

Αυτή η αίσθηση του φόβου είναι τόσο διαβρωτική, που σχεδόν παραλύει το
σύστημα. Όλοι ενεργούμε, αλλά στο βάθος φοβόμαστε μήπως οι ενέργειές μας
δεν είναι νόμιμες ή σύννομες. Ο Κροζιέρ θεωρεί το φόβο θεμελιώδες χαρακτη-
ριστικό της γραφειοκρατικής προσωπικότητας ή συμπεριφοράς: ο φόβος της δυ-
σμενούς κρίσης από τους προϊσταμένους του και γενικότερα η προσπάθεια να
διασφαλίσει τη θέση του και την ανεξαρτησία του έναντι των προϊσταμένων του,
ή/και να αυξήσει τη δύναμη ή επιρροή του επί των υφισταμένων του είναι περισ-
σότερο σημαντικό και από την τυπολατρική συμπεριφορά του γραφειοκρά-
τη.[43,156].

Ζήσαμε πολλά χρόνια μέσα στα στενά όρια της γραφειοκρατίας²-δηλαδή την
πο επιφανειακή όλων των σχέσεων-και χρειαζόμαστε χρόνο προκειμένου να
μάθουμε να ζούμε σε ανοιχτές και ευφυείς οργανώσεις. Πρέπει να μάθουμε να
ζούμε αποτελεσματικά σε έναν κόσμο που θα μας εκπλήρσει αδιάκοπα.

Μας φοβίζει το διαφορετικό και αγωνιζόμαστε να το εξαλείψουμε, για να α-
νταποκριθούμε στα πρότυπα που έχουνε εγκατασταθεί στο μυαλό μας. Ωστόσο η
καινοτομία στη ζωή μας εμφανίζεται μόνο ως διαφορά. Εάν δεν αναζητούμε τις
διαφορές, εάν φοβόμαστε, δεν μπορούμε να δούμε ότι κάτι έχει αλλάξει και συ-

νεπώς δεν έχουμε τη δυνατότητα να ανταποκριθούμε σε αυτές.

Αρνούμαστε να δεχτούμε την ασάφεια, τον αιφνιδιασμό ως μέρος της ζωής, διότι διατηρούμε το μύθο ότι η πρόβλεψη, ο προγραμματισμός και ο έλεγχος είναι εφικτά³.

Πιστεύουμε ακόμα ότι η διοίκηση είναι μία μηχανή και είναι εύκολο να ελέγχουμε το κάθε της εξάρτημα.

Πιστεύουμε ότι μπορούμε να γνωρίσουμε τι συμβαίνει σε κάθε μέρος του συστήματος.

Πιστεύουμε ακόμα, ότι αυτό που διατηρεί το σύστημα σε συνοχή είναι η ηγεσία. Η ευφυΐα της είναι αυτή που διαμορφώνει την οργάνωση, είναι αυτή που επιφέρει την τάξη. Ο φόβος όμως μπροστά στην εξουσία του ηγέτη παραλύει το σύστημα. Η πίεση αποκλείει την καινοτομία και τότε εξακολουθούμε να χρησιμοποιούμε τυφλά τα λιγοστά πράγματα που υπήρξαν αποτελεσματικά στο παρελθόν.

Υπάρχει ένας τρόπος να λυτρωθούμε από το φόβο που προξενεί τόσο σε μας όσο και στη διοίκηση η ασάφεια, η αβεβαιότητα, η απροσδιοριστία. Χρειάζεται να σταθούμε και να δούμε τα πράγματα από απόσταση, να εστιάσουμε την προσοχή μας στο σύνολο και να συνειδητοποιήσουμε ότι κάποιες άλλες διαδικασίες βρίσκονται σε εξέλιξη. Πέρα από την ηγεσία και τις ικανότητές της ή μη και συχνά ανεξάρτητα από αυτές, το σύστημα αυτο-οργανώνεται προκειμένου να φέρει σε πέρας το έργο του.

Άρα λοιπόν το πρόβλημα δε βρίσκεται στη Διοίκηση αλλά στον τρόπο που εμείς την αντιλαμβανόμαστε⁴.

Ένα νέο “Παράδειγμα”⁵

Τα τελευταία χρόνια οι επιστήμες της πολυπλοκότητας και του χάους, καθώς και νέες θεωρίες στη βιολογία έχουν ανατρέψει όχι μόνο τον τρόπο που «βλέπουμε» τα φυσικά φαινόμενα, αλλά και τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε την οργάνωση και διοίκηση των οργανώσεων (π.χ. σχολείο, τάξη κλπ.). [15&16&18].

Ενώ η νευτώνεια αντίληψη για τη φύση μας υποβάλλει την ιδέα της τάξης, της σταθερότητας της προβλεψιμότητας (χαρακτηριστικά ενός ορθο-λογιστικού τρόπου σκέψης), οι θεωρίες του χάους [1&2] μας αποκαλύπτουν ότι η τάξη συνυπάρχει με την αταξία, η σταθερότητα με την αστάθεια και η προβλεψιμότητα με την απροσδιοριστία. Σημαίνουν άραγε τίποτε όλα αυτά για τον τρόπο με το οποίο εμείς ως διοίκηση «βλέπουμε» και διαχειριζόμαστε το σχολείο και ως δάσκαλοι την τάξη; Η απάντηση είναι ναι.

Δεν θα μπορούσαμε να ενθαρρύνουμε τη δημιουργική δράση των δασκάλων αν δεν κατανοήσουμε το σχολείο ως ένα ανοιχτό αυτο-οργανούμενο αυτοποιητικό⁶ [3&4 &29] σύστημα εντός του οποίου τα άτομα αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες (ενεργητική συμμετοχή) και αναπτύσσουν τη δημιουργικότητά τους με σχετικά απρόβλεπτο τρόπο. Οι θεωρίες του χάους μας βοηθούν να κατανοήσουμε καλύτερα για-

τί τα άτομα και οι οργανώσεις (σχολείο/τάξη) αντιστέκονται στις αλλαγές μειώνοντας έτσι την προσαρμοστική τους ικανότητα σ' ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Μας καλούν επίσης να δούμε την αβεβαιότητα όχι ως άρνηση, όχι ως κακό που πρέπει να αποφευχθεί, αλλά ως απαραίτητη συνθήκη για την ανάδυση του καινούργιου.

Η κβαντική επίσης φυσική [19] αναδεικνύει την τεράστια επιρροή του παρατηρητή στα κοινωνικά φαινόμενα που εμπλέκεται⁷.

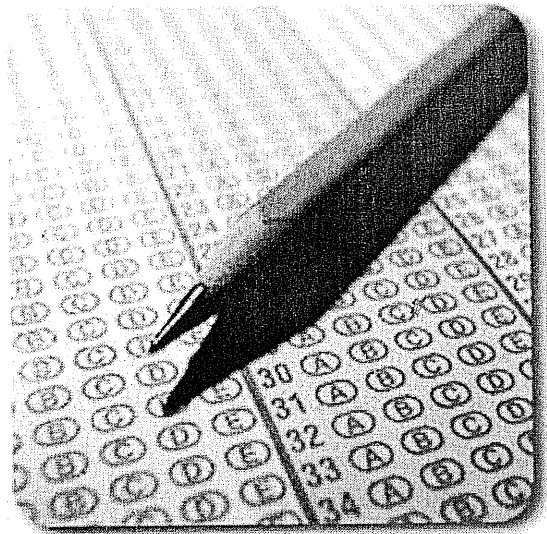
Οι θεωρίες αυτο-οργάνωσης [3&4] μας δείχνουν τις δυνάμεις που ενυπάρχουν στο σύστημα τις σχέσεις τους και ανταλλαγές με το περιβάλλον. Κατά συνέπεια η διάχυση των πληροφοριών σε ένα κοινωνικό σύστημα βοηθά στην αυτο-οργάνωσή του.

Ο ρόλος του προϊσταμένου σ' ένα παραδοσιακό μοντέλο ήταν σχετικά εύκολος και γινόταν συνήθως μέσα από το τρίπτυχο προβλέπω-σχεδιάζω-δίνω εντολές (υλοποιώ). [30]

Στα νέα συστήματα ο ρόλος του προϊσταμένου/δάσκαλου αλλάζει ριζικά. Είναι έμμεσος, πρέπει να εμπνεύσει, να πείσει, να γίνει καταλύτης αλλαγών, να δημιουργεί το πλαίσιο μέσα από το οποίο θα αναδυθεί η αυτό-οργάνωση και δημιουργικότητα του προσωπικού /μαθητών.

Στο νέο αυτό πλαίσιο η διοίκηση παύει να ελέγχει και να καθοδηγεί και γίνεται όχι ένα σύνολο από τετελεσμένα γεγονότα στα οποία καλούμαστε απλώς να προσαρμοστούμε, αλλά μία αενάως εκτυλισσόμενη διαδικασία δημιουργίας στην οποία, εκόντες άκοντες είμαστε όλοι συμμετοχοί.[30 &27]

Στο πλαίσιο των κανονικοτήτων μέσα στο οποίο έχουμε εγκλειστεί δεν «βλέπουμε» ότι ο μηχανιστικός τρόπος σκέψης αποτελεί πλέον παράδοση. Η παράδοση δεν είναι μόνο τρόπος όρασης και δράσης, αλλά και τρόπος απόκρυψης. Η κάθε παράδοση συνίσταται σε όλες εκείνες τις συμπεριφορές που έχουν καταστεί προφανείς, κανονικές και αποδεκτές μέσα στην ιστορία ενός κοινωνικού συστήματος. Εφόσον δεν απαιτείται αναστοχασμός [10&11&12]για την επίτευξή τους, είναι αόρατες, εκτός εάν αποτύχουν, οπότε ενεργοποιείται ο αναστοχασμός. Μήπως λοιπόν πρέπει να αναστοχαστούμε πάνω στις μέχρι τώρα πρακτικές μας;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (ενδεικτική)

1. Πλύα Πριγκοζίν, Ιζαμιέλ Στένγκερτς, Τάξη μέσα από το Χάος, Κέδρος, Αθήνα, 1996.
2. Πλύα Πριγκοζίν, Το τέλος της Βεβαιότητας, Χρόνος Χάος και οι νόμοι της Φύσης Κάτοπτρο, Αθήνα, 1997.
3. Τσιβάκου Ιωάννα, Τα ευέλικτα όρια των κοινωνικών συστημάτων, Νεφέλη, Αθήνα, 2003.
4. Τσιβάκου Ιωάννα, Υπό το βλέμμα του Παρατηρητή, Θεμέλιο, Αθήνα 1997.
5. Γκίβαλος Μενέλαος, Επιστήμη Γνώση και Μέθοδος, νήσος, παραδόσεις 9, Αθήνα, 2003.
6. Παπακωνσταντίνου Γιώργος, Συνθετική εικόνα, διαδικασία παραγωγής και κατασκευή της πραγματικότητας στο Περί κατασκευής, Τοπικά β', Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου, νήσος, Αθήνα, 1996.
7. Βινσέντ Ντεκόμπ, Το ίδιο και το άλλο, (45 χρόνια γαλλικής φιλοσοφίας 1933-1978) Praxis, Αθήνα, 1984.
8. Γεωργίου Θεόδωρος, Η φιλοσοφική σκέψη τον 20^ο αιώνα, Futura, Αθήνα, 2003.
9. Γεωργίου Θεόδωρος, Αισθητική θεωρία και Μοντέρνα Τέχνη, Futura, Αθήνα, 2001.
10. Γεωργίου Θεόδωρος, Στα υπόγεια της σκέψης και της Ιστορίας, Futura, Αθήνα, 2002.
11. Γεωργίου Θεόδωρος, Η φιλοσοφία ως Συστημική Θεωρία, Σάκκουλας, Αθήνα, 2002.
12. Γεωργίου Θεόδωρος, Σε τι χρησιμεύει η αισθητική, Σμίλη, Αθήνα, 1989.
13. Λυοτάρ Ζαν Φρανσουά, Η μεταμοντέρνα Κατάσταση, Γνώση, Αθήνα, 1993.
14. Žižek Slavoj, Πέρα από την ανάλυση του λόγου, Παράρτημα στο Λακλάου Ερνέστο, Για την επανάσταση της εποχής μας, νήσος, Αθήνα, 1997.
15. Αλμπέρτι Λέον Μπατίστα, Περί Ζωγραφικής, Καστανιώτης, Αθήνα, 1994.
16. Σεμίρ Ζέκι, Εσωτερική όραση, ΠΕΚ, Ηράκλειο, 2002.
17. Δελιγιώργη Αλεξάνδρα, Σκέψη και Προοπτική, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2002.
18. Κασδά Πόλυ, Το συνειδητό μάτι, Αντίληψη, Τέχνη, Προοπτική, Αιγόκαιρος/Τέχνη, Αθήνα, 1988.
19. Peat, F.P, Φιλοσοφική λίθος, Κωσταράκη, Αθήνα, 1993.
20. Ρόρτυ Ρίτσαρντ, Τυχαιότητα, Ειρωνεία Αλληλεγγύη, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2002.
21. Ρόρτυ Ρίτσαρντ, Η φιλοσοφία και ο καθρέπτης της Φύσης, Κριτική, Αθήνα, 2001.
22. Χειμωνάς Γ, Οι χτίστες, Κέδρος Αθήνα, 1982, β' έκδ.
23. Katherine Hayles, Αναζητώντας κοινό έδαφος, στο Φύση και Πολιτική, Επιμ, Σταυρακάκης, Υλικά 6, νήσος, Αθήνα, 1998.
24. Κιντή Βάσω, Κούν και Βιγκενστάιν, Σμίλη, Αθήνα, 1995.
25. Μπαλτάς, Αριστείδης, Ο Βιγκενστάιν, και το αρτισιό, της γλώσσας, στο Γλώσσα και Νόηση, Επιμ, Κατή Δήμητρα κ.ά, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 1999.
26. Καρκατσούλης Παν, Διοικητική μεταρρύθμιση, Προεισαγωγική Διοικητική, Εκπαίδευση, Σάκκουλας, Αθήνα, 1998.
27. Καρκατσούλης Παν, Έρευνα και Πολιτική για τη Δημόσια Διοίκηση, μεταξύ εργαλειακότητας και αναστοχασμού, στο Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης, 5/1998-99, Σάκκουλας, Αθήνα.
28. Καρκατσούλης Παν, Η νομοθέτηση ως επιστήμη, Σάκκουλας, Αθήνα, 1990
29. Λούμαν Νίκλας, Θεωρία των κοινωνικών συστημάτων, Σάκκουλας, Αθήνα, 1995.
30. Νονάκα Κουζίρο, κ.ά, Η επιχείρηση της γνώσης, Καστανιώτης, Αθήνα, 2001.
31. Σταυρακάκης Γιάννης, Για μια πρώτη προσέγγιση του οικολογικού πολιτικού χώρου, Διαβάζω, 318/15-09-93, Αθήνα.
32. Λακλάου Ερνέστο, Για την επανάσταση της εποχής μας, νήσος, Αθήνα, 1997.
33. Λουλούδης Λ, κ.ά, Φύση Κοινωνία Επιστήμη στην εποχή των «τρελών αγελάδων», Νεφέλη, Αθήνα, 1999.
34. Σταυρακάκης Γιάννης, Φύση και επιστημονικός λόγος στις νεωτερικές κοινωνίες. Το επιχείρημα της κατασκευής, στο Λουλούδης Λ, κ.ά, Φύση Κοινωνία Επιστήμη στην εποχή των «τρελών αγελάδων», Νεφέλη, Αθήνα, 1999.
35. Δεμερτζής Νίκος, Πολιτική Επικοινωνία, Παπαζήσης, Αθήνα, 2202.

36. Μαρκής Δημήτριος, Το τέλος της Σοφίας, Στάχυ, Αθήνα, 1999.
 37. Φουκώ Μισέλ, Η τάξη του λόγου, Ηριδανός, Αθήνα, χ,χ.
 38. Λίποβατς Θάνος, Πειθαρχία και γνώση ή νόμος και επιθυμείν, στο Περί κατασκευής, Τοπικά β', Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου, νήσος, Αθήνα, 1996.
 39. Αϊνστάϊν, Πικάσο, Τραυλός, Αθήνα, 2001.
 40. Σκαρπέλος Γιάννης, Terra virtualis, Νεφέλη, Αθήνα, 1999.
 41. Τρουλινού Λίλα, Τέσσερις ερμηνείες της γενεαλογίας του Νίτσε, στο Νίτσε, Η γενεαλογία της Ηθικής, εκδ/κή Θεσ/νίκης, Θεσ/νίκη, 1989.
 42. Ντελέζ Ζίλ, Ο Νίτσε και η φιλοσοφία, Πλέθρο, Αθήνα, 2002.
 43. Crozier, M, The Bureaucratic Phenomenon, Chicago University of Chicago Press, 1964.

Η Βιβλιογραφία είναι ενδεικτική και αναφέρεται στο σύνολο του άρθρου.

1. Η επίσημη εκπαιδευτική γνώση μπορεί να θεωρηθεί ότι πραγματοποιείται μέσα από τρία συστήματα μηνυμάτων: **αναλυτικό πρόγραμμα, παιδαγωγική και αξιολόγηση**. Το αναλυτικό πρόγραμμα ορίζει αυτό που θεωρείται έγκυρη γνώση, η παιδαγωγική ορίζει αυτό που θεωρείται έγκυρη μετάδοση της γνώσης και η αξιολόγηση ορίζει αυτό που θεωρείται έγκυρη πραγμάτωση από την πλευρά του διδασκομένου. Πρόκειται για το συμβολικό εγκλεισμό που μαζί με τον υλικό εγκλεισμό στο χώρο προσπαθούν να κάνουν τα σώματα πειθήνια.

2. Η γραφειοκρατία ως ιδιαίτερος τρόπος θεσμοθέτησης της εξουσίας, συνιστά σύμφωνα με το Βέμπερ, το ειδοποιό χαρακτηριστικό των σύγχρονων τρόπων οργάνωσης. Ο Βέμπερ με τον όρο αυτό αναφέρθηκε στον ορθολογικό προσδιορισμό της οργανωτικής δομής- δηλαδή της ιεραρχίας, των ρόλων των σχέσεων λειτουργικής εξάρτησης και των σχέσεων επικοινωνίας- σύμφωνα με ρητά διατυπωμένους κανόνες που είναι ανεξάρτητοι από την προσωπικότητα εκείνων που επανδρώνουν μία οργάνωση.

3. Αυτά είναι βασικά χαρακτηριστικά του μηχανιστικού τρόπου σκέψης. Ο νευτώνειος/μηχανιστικός τρόπος σκέψης ταιριάζει με τις παγιωμένες ιεραρχίες, τον αμετάβλητο και εξειδικευμένο καταμερισμό εργασίας, την τυποποίηση και την αυστηρή διαίρεση σε τμήματα.

4. Το τι είναι διοίκηση σχετίζεται άμεσα με τις περιγραφές του «παρατηρητή»

5. «Παράδειγμα» είναι «το σύνολο των πεποιθήσεων, των αναγνωρισμένων αξιών και των τεχνικών» που ασπάζονται οι επιστήμονες μιας εποχής και που τους «παρέχει για ένα χρονικό διάστημα, πρότυπα προβλημάτων και λύσεων». Το «παράδειγμα» δηλ. δεν ταυτίζεται με μια επιστημονική θεωρία έχει μια σφαιρικότερη διάσταση: περικλείει νόμους, θεωρίες, εφαρμογές και πειραματισμό ταυτόχρονα και αποτελεί ένα ισχυρό πλέγμα εννοιολογικών, θεωρητικών, μεθοδολογικών [...] ακόμα και μεταφυσικών παραδοχών.

6. Η λέξη αυτοποίηση, επινοήθηκε από τους Ματουράνα και Βαρέλα δύο Χιλιανούς βιολόγους, (σύνθεση του αυτό και ποιώ) προκειμένου να οριστεί μία τάξη οργανισμών, που δεν είναι μόνο αυτοοργανούμενοι, αλλά και αυτοπαραγόμενοι. Οι αυτοποιητικοί οργανισμοί έχουν δηλαδή την ικανότητα να αναπαράγουν τα βασικά τους συστατικά στοιχεία και τις λειτουργικές τους διαδικασίες κατά τρόπο επαναδρομικό επί τη βάση αυτών των λειτουργικών διεργασιών.

7. Στον όρο παρατήρηση, διάκριση, απόφαση εντάσσεται κάθε ενέργημα το οποίο εκδηλώνεται με την απόσπαση του μέρους από το όλο π.χ. Το άδραγμα με το κέρι ενός πράγματος και η ανάδειξή του. Η παρατήρηση, διάκριση, απόφαση, καθιστά το πράγμα ρητό ενώ ό,τι δεν παρατηρείται, είναι άρητο. Ο παρατηρητής δεν είναι πρόσωπο αλλά σύστημα. Σύμφωνα με το Λούμαν η συστημική σκέψη ξεκινάει με την υπόθεση ότι υπάρχουν συστήματα, δηλαδή εγώ ως παρατηρητής, είμαι ο ίδιος ένα σύστημα και λειτουργώ σύμφωνα με τους τελεστικούς κανόνες ενός συστήματος. Αυτό σημαίνει ότι: το πώς και τι κάποιο σύστημα (λ.χ. ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, μια κλίκα, μια λέσχη, ένα κόμμα, μία εκκλησία, ένα ερευνητικό ινστιτούτο, μία κυβέρνηση) παρατηρεί, εξαρτάται από την ιδιοτυπία και την ταυτότητα του συστήματος.

Στο Νηπιαγωγείο. Πώς και γιατί

Ανδρέας Χαραλάμπους

Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μέχρι τα τρία του χρόνια το νήπιο, ζώντας στο δικό του χώρο, στο σπίτι, στο οικογενειακό-ιδιωτικό του νηπιαγωγείο, μέσα από το δικό του «ρυθμό», διαμορφώνει το δικό του «κόσμο», σύμφωνα πάντοτε με τις δυνατότητες της ηλικίας του και στο βαθμό που του το επιτρέπει το άμεσο περιβάλλον του.

Κάτω από εντελώς διαφορετικές συνθήκες, κάθε παιδί, άλλοτε άμεσα άλλοτε έμμεσα, βιώνει ψυχικές, συναισθηματικές και πνευματικές καταστάσεις, ενώ παράλληλα αποκτά συγκεκριμένες δεξιότητες. Μια εσωτερική παρόρμηση το παρακινεί να δει και να γνωρίσει - αρχικά να γνωρίσει και να ελέγξει τον εαυτό του, τα μέλη του σώματος του, το άμεσο περιβάλλον του και τη θέση του μέσα σ' αυτό.

Μέσα από όλα αυτά είναι ευτυχημένο: ζει στο δικό του χώρο, μόνο του, είναι ο πρωταγωνιστής σ' ένα περιβάλλον γνώριμο, φιλόξενο, ζεστό, σ' ένα σκηνικό αποκλειστικά δικό του, ενώ γύρω του όλοι κάνουν το παν για το βλέπουν ευχαριστημένο.

Με την προσέλευση του παιδιού στο νηπιαγωγείο, όλα αλλάζουν. Άλλο σκηνικό, άγνωστο, καινούριο, αλλά, κυρίως, ένας άλλος σκηνοθέτης με τους δικούς του κανόνες, η/ο νηπιαγωγός, ενώ τώρα οι πρωταγωνιστές είναι πολλοί, 15, 20, 25 νήπια.

Μέσα σε μια μέρα όλα έχουν αλλάξει: μια μικρή απόσταση δύο ή τριών

χιλιομέτρων από το σπίτι του παιδιού και μερικά λεπτά της ώρας στάθηκαν ικανά να προκαλέσουν ψυχική και συναισθηματική ναυτία.

Από το σημείο αυτό αρχίζει ο σοβαρός ρόλος της/του καλής/ού νηπιαγωγού.

Από την πρώτη στιγμή χρειάζεται να πράξει αυτό που η παιδαγωγική επιτάσσει, ώστε η αλλαγή να φανεί στους μικρούς «ξένους» όσο το δυνατόν πιο ανώδυνη, ώστε να αισθανθούν στο καινούριο περιβάλλον αγάπη, φιλοξενία, ζεστασιά -ανεξάρτητα από ταξικές διακρίσεις ή χρώμα.

Μεγαλύτερη συμπαράσταση και ενθάρρυνση θα χρειαστούν τα πιο δειλά «σπουργιτάκια», που ήδη έπασαν τις γωνιές.

Αυτή την τόσο ξεχωριστή μέρα, που γέμισε παιδιά, άγνωστα μεταξύ τους, με βλέμμα γεμάτο απορία, μία είναι η λύση: ένα ζεστό χαμόγελο, μια κιθάρα, χαμηλά καθίσματα, τα νήπια καθισμένα γύρω γύρω κι ένα όμορφο τραγούδι για το καλωσόρισμα, ένα τραγούδι ζωντανό, ρυθμικό, μελωδικό που επιτρέπει σε κάθε νήπιο να συστηθεί τραγουδώντας το όνομα του. Η συντροφιά μέσα από το τραγούδι λιώνει τον πάγο...

Σιγά σιγά όλα αρχίζουν να γίνονται όμορφα, φιλικά, αρχίζουν ν' αποκτούν το γνώριμο χρώμα του «ιδιωτικού νηπιαγωγείου».

Ηλικίες 3 έως 6 ετών, αυτός «ο κόσμος ο μικρός, ο μέγας». Η πιο όμορφη, ζωντανή, δυνατή, γεμάτη ενέργεια

ηλικία του ανθρώπου, μια ηλικία αποφασιστικής σημασίας και σπουδαιότητας για τα μετέπειτα στάδια της πνευματικής, ψυχικής και συναισθηματικής ανάπτυξης του ανθρώπου. Αξιολογώντας κάποια ζητήματα του ειδικού αυτού χώρου, του Νηπιαγωγείου, σχετικά με τον τρόπο και τις συνθήκες λειτουργίας του, θα εστιάσουμε, κατά σειρά σπουδαιότητας, στα ακόλουθα:

• **Η προσωπικότητα της νηπιαγωγού**

Η νηπιαγωγός ολοκληρώνεται με την αγάπη, την καλοσύνη, τον ενθουσιασμό και την όσο το δυνατό σφαιρικότερη και σε βάθος γνώση του αντικειμένου. Η συνεχής επιμόρφωση είναι απαραίτητη για την ανανέωση της.

• **Οι χώροι του νηπιαγωγείου**

Πολλοί, μεγάλοι, ωραίοι, άνετοι, λειτουργικοί, πολύχρωμοι με διαφόρων ειδών σχέδια, χώροι μέσα στους οποίους το νήπιο θα αισθάνεται άνετο και ευτυχισμένο. Ένας μαγικός, δικός του χώρος.

• **Ο εξοπλισμός του νηπιαγωγείου**

Αίθουσες ή «γωνιές» που απαιτείται να είναι πλήρεις και να καλύπτουν το αντικείμενο με όργανα, βιβλία, εικόνες, χρώματα, μπογιές, χαρτιά, με πλούσιο εποπτικό υλικό, που θα παρακινεί τα νήπια να δημιουργήσουν:

- Η γωνιά με τα Γράμματα
- Η γωνιά των αριθμών
- Η γωνιά της Μυθολογίας
- Η γωνιά των πετρωμάτων
- Η γωνιά με τις κούκλες
- Η γωνιά με τις μάσκες
- Η γωνιά με τα χρώματα
- Η γωνιά με τα μουσικά όργανα,

με κρουστά όλων των τύπων.

Οποσδήποτε πρέπει να υπάρχει η άνετη και όμορφη γωνιά της ξεκούρασης,

όπου το νήπιο θα μπορεί να καταφεύγει όποτε αισθάνεται κουρασμένο, θα μπορεί να κάθεται αναπαυτικά στην πολυθρόνα και θα έχει την ευκαιρία να απολαύσει ένα μικρό γλύκισμα ή κάποιο χυμό, που το νηπιαγωγείο θα διαθέτει.

Όλα αυτά θα γίνονται ελεύθερα, εκτός προγράμματος από την έναρξη του προγράμματος μέχρι τις 10 το πρωί. Κάθε παιδί θα είναι ελεύθερο να κάνει τις δικές του επιλογές, να τριγυρίζει στους διάφορους χώρους του νηπιαγωγείου όποτε και για όσο επιθυμεί. Σε κάθε χώρο μία ή δύο νηπιαγωγοί θα παρακολουθούν και θα εποπτεύουν διακριτικά: θα προβληματίζουν και θα παρακινούν τα παιδιά μέσα από κατάλληλες ερωτήσεις, θα συζητούν μαζί τους και θα τα βοηθούν, όποτε αυτό τους ζητηθεί.

Ένας τέτοιος τρόπος λειτουργίας, τις δύο πρώτες ώρες, όταν υλοποιείται με συνέπεια, θέτει τα θεμέλια για να δημιουργηθούν προσωπικότητες απελευθερωμένες, που θα γνωρίζουν τι ζητούν. Οι εσωτερικοί κανόνες που θα προσδιορίζουν το σεβασμό χώρου και ανθρώπων είναι αυτονόητο ότι θα υπάρχουν και θα τηρούνται.

Ας μην ξεχνούμε ότι από τη νηπιακή ηλικία αρχίζει η «Αγωγή».

Προγράμματα Σπουδών

Θα σταθούμε ιδιαίτερα στο σημαντικό και θεμελιώδες αυτό ζήτημα και θα προσπαθήσουμε να το διατρέξουμε με έναν τρόπο διαφορετικό, προτείνοντας και τροφοδοτώντας το με νέες ιδέες.

Αποτελεί πραγματικότητα ότι στο δυτικό κόσμο το επίπεδο ζωής και οι συνθήκες διαβίωσης στις μέρες μας έχουν βελτιωθεί αισθητά. Σήμερα τα μι-

κρά παιδιά ζουν διαφορετικά: τρέφονται και ντύνονται πολύ καλύτερα, έχουν τη δυνατότητα να ταξιδεύουν, εκτίθενται σε συνεχείς προσλαμβάνουσες παραστάσεις. Εξειδικευμένα βιβλία και εγκυκλοπαίδειες, τηλεόραση και ηλεκτρονικοί υπολογιστές τα περιτριγυρίζουν από παντού. Το Διαδίκτυο έχει εισβάλει σε κάθε γωνιά.

Γονείς, εκπαιδευτικοί, παιδαγωγοί, ψυχολόγοι πιστέψαμε ότι τα παιδιά γεννιούνται με γνώσεις από βρέφη (!) και πως είναι έτοιμα -σωματικά, ψυχικά, πνευματικά και συναισθηματικά- να τα φορτώσουμε με ακόμη περισσότερες. Πιστέψαμε ότι η πνευματική τους ηλικία υπερφαλάγγισε τη χρονική και αποφασίσαμε, όντας σοφοί, να τα... εξοντώσουμε, έτσι ώστε ο παρακάτω διάλογος να θεωρείται φυσιολογικός:

- Πόσων χρόνων είναι το αγοράκι σας;
- Τεσσάρων.
- Έχει τελειώσει στα μαθηματικά τα συστήματα δευτέρου βαθμού;
- Νομίζω, όχι
- Από Αισχύλο, Πλάτωνα και Σαίξπηρ πώς πάει;

-Μμμ...

-Μπήκε στο Internet;

-Όχι, αλλά θα μπει.

-Με λίγα λόγια, ετοιμάστηκε για Πανελλήνιες;

Κάτι λοιπόν δεν πάει καλά, όχι όμως με τα παιδιά αλλά με τους μεγάλους. Αυξήθηκαν τα συμπλέγματά μας και στο πρόσωπο των μικρών παιδιών βγάζουμε τα απωθημένα μας.

Κατά τη γνώμη μου, τρία είναι τα βασικά και πρωτεύοντα αντικείμενα με τα οποία θα πρέπει να ασχολούνται τα παιδιά καθημερινά στο νηπιαγωγείο: Παιχνίδι, Παιχνίδι, Παιχνίδι. Αν υπάρχει χρόνος, μπορούν να ασχοληθούν με άλλα δύο κύρια μαθήματα: Παιχνίδι και Παιχνίδι.

Μέσα από το παιχνίδι θα συναντήσουν τα παιδιά τη μουσική, τα εικαστικά, το θέατρο, αλλά και τη γραφή, την ανάγνωση, τα μαθηματικά, την ιστορία, με λίγα λόγια, την αβίαστη γνώση. Όταν όλες αυτές οι γνώσεις, σε πρώτο επίπεδο, βεβαίως, περάσουν μέσα από το παιχνίδι με χαρά και απελευθέρωση, θα διαπιστώσουμε τι σημαίνει βίωμα και θα εκπλαγούμε. Μέσα από

το παιχνίδι μπορούν τα παιδιά να μάθουν, λ.χ., να μετρούν, αβίαστα και φυσικά, χωρίς να αισθανθούν ότι κάνουν μάθημα αριθμητικής. Εντύπωση μου προξενεί το γεγονός ότι, εν τέλει, μέσα στο νηπιαγωγείο προσπαθούμε να φτιάξουμε άλλο ένα δημοτικό σχολείο, οργανωμένο, μάλιστα, από επιστήμονες που ποτέ δεν πάτησαν το πόδι τους σε τέτοιους χώρους, ώστε να γνωρίζουν πώς πράττουν και πώς αντιδρούν τα νήπια, πώς σκέφτονται και τι τα ενδιαφέρει σ' αυτή την ηλικία των 3 έως 6 ετών, με τι πραγματικά χαίρονται, τι θέλουν, τι αγαπούν, με τι εντυπωσιάζονται. Γιατί, άραγε, ενδιαφερόμαστε περισσότερο αν ένα παιδί γνωρίζει αριθμητική και γραφή, ενώ δεν μπορεί να συμπονέσει ένα φίλο του; Προς τι αυτός ο πνευματικός και εγκεφαλικός ρατσισμός; Ποιος μας είπε πως ένας μεγάλος επιστήμονας, σκληρός άκαρδος και απάνθρωπος χαίρει μεγαλύτερης εκτίμησης από έναν, λιγότερο μορφωμένο αλλά γλυκύτατο και καλοσυνάτο, ψαρά, αγρότη ή εργάτη, των οποίων ο εγκέφαλος δεν είναι «πλούσια αποθήκη γνώσεων», αλλά έχουν καρδιά ζεστή και γεμάτη; Τα συναισθήματα μας είναι αυτά που μας οδηγούν να αντιμετωπίζουμε τα μικρά «καθημερινά» πράγματα, τα μόνα, ωστόσο, που δικαιολογούν την ύπαρξη μας στον πλανήτη. Αυτά, «τα μικρά», απαιτούν, όμως, μεγάλο μερίδιο καρδιάς. Αν ο συναισθηματικός μας κόσμος δεν είναι πλούσιος, καλά οργανωμένος και ευαισθητοποιημένος, ο νους και η λογική μάς βοηθούν απλώς να επιζήσουμε, αλλά τίποτε άλλο. Ο νους και η λογική ζητούν υλικό αντίτιμο για να ενεργοποιηθούν, ενώ

η καρδιά, το συναίσθημα, ανταποκρίνονται αμέσως όταν τα προ(σ)καλούμε, σαν ταπεινοί Σαμαρείτες της κοινωνίας, δίκως να ζητούν καμία ανταμοιβή.

Όταν η καρδιά μένει «αγράμματη», όταν δεν αντιδρά στα μικρά, τα φαινomenικά ασήμαντα, καθημερινά γεγονότα, όταν τα συναισθήματα αρχίζουν να μεταμορφώνονται σε άψυχες μηχανές, τότε αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση του κόσμου.

Η προσωπική μου αγωνία είναι πώς θα μάθουν τα παιδιά να γελούν και να κλαίνε όταν πρέπει. Ποιος θα τα μάθει ν' αγαπούν; Ποιος θα τα μάθει να είναι ευαίσθητα; Γέμισε ο πλανήτης επιστήμονες, έχουμε όμως έλλειψη από «ανθρώπους».

Προσοχή, λοιπόν, στο νηπιαγωγείο. Εκεί βρίσκεται η λύση. Από το νηπιαγωγείο θα μπουν τα θεμέλια για να φτιάξουμε «ανθρώπους». Προσοχή στη νηπιαγωγό. Είναι ανάγκη να επιλέγονται πραγματικοί παιδαγωγοί γι' αυτές τις ηλικίες, άνθρωποι που θα αγαπούν πραγματικά το νήπιο. Παιδαγωγοί που θα διαθέτουν απέραντη καλοσύνη, που ο ενθουσιασμός τους θα έχει χρώματα δυνατά και λαμπερά, χρώματα που δεν θα ξεθωριάσουν ποτέ. Παιδαγωγοί που θα πιστεύουν βαθιά σ' αυτό που κάνουν, που κάθε στιγμή θα συγκλονίζονται από τα αθώα παιδικά βλέμματα. Επιλογή, συνεπώς, των νηπιαγωγών με νέα κριτήρια. Αλλαγή των προγραμμάτων σπουδών στις σχολές, με έμφαση σε αντικείμενα που θα στοχεύουν στην καρδιά και το συναίσθημα και όχι μονάχα στο νου και τη λογική. Τότε θα υπάρχει ακόμη ελπίδα...

Αναλυτικό Πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής:

Προβλήματα και Προοπτικές

Σπυρίδων Κάμτσιος

Καθηγητής Φυσικής Αγωγής - Δημοτικό Σχολείο Καλπακίου

Ο σκοπός της εκπαίδευσης καθορίζεται από το σύστημα και τους νόμους κάθε κράτους. Ο νόμος 1566/85, ορίζει το σκοπό της εκπαίδευσης ως εξής: Ο ευρύτερος σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι η πολύπλευρη πνευματική και σωματική ανάπτυξη των μαθητών, η ολόπλευρη αρμονική και ισορροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεών τους, ώστε, ανεξάρτητα από το φύλο ή την καταγωγή, να εξελιχθούν σε δημιουργικές και ολοκληρωμένες προσωπικότητες»

Σύμφωνα με το υπ' αριθμ 377 Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ 209, τ.Α', 1995) που αφορά το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος φυσικής αγωγής στο δημοτικό σχολείο, σκοπός του μαθήματος είναι «μέσα από ποικίλες κινητικές και αθλητικές δραστηριότητες, να βοηθήσει κατά προτεραιότητα στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών και να συμβάλλει στη ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια, καθώς και την αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία». Επιμέρους στόχοι είναι κινητικοί, βιολογικοί, κοινωνικοί, ηθικοί, αισθητικοί, γνωστικοί, βιωματικοί.

Όσον αφορά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σύμφωνα με το ΥΠΕΠΘ (1990) «η φυσική αγωγή στο γυμνάσιο

και στο λύκειο αποσκοπεί με τις γυμναστικές, αθλητικές και άλλες κινητικές δραστηριότητες, να αναπτύξει ισορροπα και αρμονικά τις σωματικές, ψυχικές και πνευματικές δυνάμεις των μαθητών και να τους καταστήσει ικανούς να ενταχθούν αρμονικά και ωφέλιμα στο κοινωνικό σύνολο». Ο σκοπός αυτός υλοποιείται μέσω της επίτευξης των επιμέρους στόχων που θέτουν τα αναλυτικά προγράμματα φυσικής αγωγής για το γυμνάσιο και το λύκειο που καταρτίστηκαν από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων το 1990.

Η έννοια λοιπόν της φυσικής αγωγής περιλαμβάνει σήμερα εκτός από την αγωγή του σώματος και την αγωγή και άλλων παραμέτρων της ανθρώπινης προσωπικότητας. Έτσι οι επιμέρους στόχοι – σκοποί του αναλυτικού προγράμματος φυσικής αγωγής είναι οι παρακάτω :

1) Κινητικός σκοπός, που στοχεύει στην ανάπτυξη και βελτίωση της κινητικής συμπεριφοράς.

2) Βιολογικός – υγιεινός σκοπός, που προσδοκά την ανάπτυξη των ιδιοτήτων της φυσικής κατάστασης.

3) Βιωματικός σκοπός για την συνειδητοποίηση της ωφέλειας της διαβίου άσκησης και απόκτησης αθλητικών συνηθειών.

4) Κοινωνικός – ηθικός σκοπός, ο οποίος αναφέρεται στην ανάπτυξη κοινωνικών και ηθικών χαρακτηριστικών και στην καλλιέργεια των ψυχικών δυνάμεων.

5) Πνευματικός – γνωστικός σκοπός, ο οποίος προσδοκά την απόκτηση από τους μαθητές εννοιών και γνώσεων σχετικά με τη φυσική αγωγή και τον αθλητισμό.

Όλοι οι παραπάνω επιμέρους στόχοι του αναλυτικού προγράμματος είναι αλληλένδετοι μεταξύ τους και πρέπει τα αποτελέσματά τους να είναι ορατά στους μαθητές στο τέλος της σχολικής χρονιάς, που σημαίνει ότι ο καθηγητής φυσικής αγωγής πρέπει να τους συνδυάσει όλους με τέτοιο τρόπο και μέσα από διάφορες δραστηριότητες και δεξιότητες, ώστε να αποβούν ωφέλιμοι για τους μαθητές.

Είναι φυσικά εύκολα κατανοητό ακόμη και από κάποιον που δεν έχει καθόλου σχέση με το μάθημα της φυ-

σικής αγωγής, ότι όλοι οι παραπάνω στόχοι είναι πολύ δύσκολο, ίσως και αδύνατο να καλλιεργηθούν όλοι μαζί και ταυτόχρονα να δώσουν θετικά αποτελέσματα, να επιτευχθούν, ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη μας τα περιορισμένα μέσα που υπάρχουν στο σχολείο και τις στάσεις των μαθητών ως προς το μάθημα της φυσικής αγωγής, ιδιαίτερα στο Λύκειο. Εξάλλου, ακόμα και σε οδηγία του ΥΠΕΠΘ (1990), μέσα από το βιβλίο «Αναλυτικά προγράμματα φυσικής αγωγής Γυμνασίου και Λυκείου», αναφέρεται ότι «όλοι οι παραπάνω στόχοι δε μπορούν να καλλιεργούνται εξίσου καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και ούτε σε όλες τις ηλικίες. Η έμφαση σε ορισμένους από αυτούς κατά ηλικία και χρονική περίοδο επαφίεται στον καθηγητή φυσικής αγωγής».

Άρα και το ίδιο το ΥΠΕΠΘ αποπροσανατολίζει χωρίς να δίνει συγκεκριμένες οδηγίες, οδηγίες με συγκεκρι-

κριμένο προσανατολισμό και στόχο για κάθε ηλικιακή ομάδα και σχολική βαθμίδα, στόχο για επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μετά την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου και κατάλληλα στοχευμένου προγράμματος φυσικής αγωγής;

Για να υπάρξει μια δίκαιη και αξιολογική κριτική του αναλυτικού προγράμματος φυσικής αγωγής, θα πρέπει να εξετάσουμε αν επιτυγχάνει τους σκοπούς που θέτει. Έτσι ένας μαθητής (αναφερόμαστε στον ενικό και περικλείονται στη λέξη όλοι οι μαθητές/τριες) ο οποίος συμμετέχει ενεργά στο μάθημα της φυσικής αγωγής, θα πρέπει με το πέρας του σχολικού έτους σύμφωνα με τους επιμέρους στόχους του μαθήματος φυσικής αγωγής, να είναι ικανός για τα παρακάτω :

1. Σύμφωνα με τον κινητικό στόχο, να μπορεί να συμμετέχει εφαρμόζοντας τη σωστή τεχνική σε ορισμένα αθλήματα και φυσικές δραστηριότητες. Σε γενικές γραμμές μέσα από το μάθημα της φυσικής αγωγής δίνεται η δυνατότητα σε όλους τους μαθητές μιας ικανοποιητικής γνωριμίας με διάφορα αθλήματα και αγωνίσματα. Διδάσκονται οι βασικές και αναγκαίες δεξιότητες για να μπορεί κάποιος να ασχοληθεί στον ελεύθερό του χρόνο με την καλαθοσφαίριση ή την πετοσφαίριση, ή το ποδόσφαιρο. Ενθαρρυντικό είναι επίσης το γεγονός ότι συγκροτούνται σχολικές ομάδες, οι οποίες συμμετέχουν σε διασχολικά πρωταθλήματα.

2. Σύμφωνα με το βιολογικό – υγιεινό στόχο, ο μαθητής μέσα από το μάθημα της φυσικής αγωγής θα πρέ-

πει να επιτύχει αλλά και να διατηρήσει ένα επίπεδο φυσικής κατάστασης που να βελτιώνει την υγεία και να αντισταθμίζει την πολύωρη καθιστική του ζωή. Πρέπει δηλαδή να αναπτύξει τη δύναμη, την αντοχή, την ταχύτητα, την ευλυγισία, την ευκινησία. Είναι όμως δύσκολο να επιτευχθούν προσαρμογές φυσικής κατάστασης σε ένα δίωρο μάθημα και έτσι είναι αδύνατο να αναπτυχθεί και να διατηρηθεί η φυσική κατάσταση μέσα από το μάθημα της φυσικής αγωγής στο σχολείο.

3. Σύμφωνα με το βιωματικό στόχο, θεωρητικά ο μαθητής θα πρέπει να έχει αποκτήσει αθλητικές συνήθειες (χόμπυ), με τις οποίες θα ικανοποιεί τις ανάγκες του για άθληση σε ολόκληρη τη ζωή του και έτσι θα αξιοποιεί δημιουργικά τον ελεύθερό του χρόνο, με στόχο την καλή φυσική κατάσταση, ευεξία και υγεία. Σίγουρα γίνεται μια επιφανειακή γνωριμία των μαθητών με αρκετά αθλήματα, μέσα από τα οποία μαθαίνουν τις δεξιότητες που τα απαρτίζουν και ίσως αυτό δημιουργεί τις προϋποθέσεις ώστε κάποιος να ανακαλύψει το άθλημα που του ταιριάζει και το άθλημα με το οποίο θα ήθελε να ασχοληθεί κατά τον ελεύθερό του χρόνο. Αυτό όμως δεν είναι αρκετό και δεν είναι φυσικά και η βασική προϋπόθεση ότι θα εξασκείται δια βίου. Η ώθηση κάποιου στον αθλητισμό δεν επέρχεται μόνο από την αγάπη του για κάποιο άθλημα, αλλά κυρίως από την αναγνώριση της άσκησης ως μια από τις κυριότερες βιολογικές ανάγκες και κυρίως ως μέσο διατήρησης της υγείας και της ευεξίας, αλλά και

ως μέσο σωματικής βελτίωσης.

4. Σύμφωνα με τον ηθικό και κοινωνικό στόχο, με βάση το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα και μέσα από το μάθημα της φυσικής αγωγής, ο μαθητής θα πρέπει να κατανοήσει ότι η φυσική δραστηριότητα και η άθληση γενικότερα αναπτύσσουν ψυχικές δυνάμεις όπως θάρρος, αυτοπεποίθηση, επιμονή, υπομονή κ.α., καθώς και ηθικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά όπως αλληλεγγύη, ομαδικό πνεύμα, ευγενή άμιλλα, συνεργασία, θετική αλληλεπίδραση με τους υπόλοιπους κ.α. Κάθε όμως είδους φυσική δραστηριότητα, από ένα απλό τρέξιμο, μέχρι και την πιο απαιτητική ορειβασία, απαιτεί από μόνη της την ενεργοποίηση πολλών ψυχικών δυνάμεων, όπως αποφασιστικότητα, επιμονή και θέληση. Η περιορισμένη ώρα διδασκαλίας του μαθήματος, αλλά ίσως και η παντελής έλλειψη επιμόρφωσης των διδασκόντων πάνω σε αυτό το θέμα δε μπορεί να επιφέρει ικανοποιητική ανάπτυξη και καλλιέργεια των ψυχικών δυνάμεων των μαθητών. Στη συνέχεια, όσον αφορά την ανάπτυξη των ηθικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών, έρχεται η διοργάνωση των σχολικών αγώνων που ίσως και υπό κατάλληλες προϋποθέσεις να αναπτύσσουν την ευγενή άμιλλα και την ανταγωνιστικότητα. Η καθημερινή όμως σχολική πραγματικότητα μιας διδάσκει ότι τα σχολικά πρωταθλήματα δυστυχώς ακολουθούνε τη νοοτροπία των αντίστοιχων αγώνων του ερασιτεχνικού και επαγγελματικού αθλητισμού. Διακατέχεται από μια νοοτροπία νίκης που ο-

δηγεί σε θλιβερά φαινόμενα.

5. Σύμφωνα τέλος με τον πνευματικό – γνωστικό στόχο, ο μαθητής θα πρέπει να κατανοήσει και να μάθει γενικές γνώσεις για τη φυσική αγωγή και τον αθλητισμό, γνώσεις από κανονισμούς διαφόρων αθλημάτων, εκλαϊκευμένες γνώσεις προπονητικής και υγιεινής. Πουθενά όμως στο αναλυτικό πρόγραμμα δεν αναφέρεται ο τρόπος, το μέσο αλλά και τα διάφορα εποπτικά υλικά στα οποία θα ανατρέξει ο καθηγητής φυσικής αγωγής για να διδάξει τα παραπάνω αντικείμενα. Αόριστα επίσης λέγεται ότι σε περιπτώσεις δυσμενών καιρικών συνθηκών το μάθημα της φυσικής αγωγής γίνεται μέσα στην τάξη με θεωρητική μορφή.

Φαίνεται λοιπόν από όλα τα παραπάνω ότι, παρόλο που υπάρχουν αρκετοί στόχοι στο σημερινό αναλυτικό πρόγραμμα, λίγοι από αυτούς είναι επιτεύξιμοι και δεν κατευθύνουν τον καθηγητή φυσικής αγωγής σε σωστό προγραμματισμό με στόχο την ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών.

Το σημερινό αναλυτικό πρόγραμμα φυσικής αγωγής φαίνεται να είναι παρωχημένο και πεπερασμένο. Η επιστήμη της φυσικής αγωγής, όπως και κάθε άλλη επιστήμη αναπτύσσεται με ταχύτατους ρυθμούς σε όλα τα επίπεδα και τους επιμέρους τομείς. Πολλοί επιστήμονες του χώρου υποστηρίζουν ότι γνώση παλαιότερη των πέντε ετών είναι παρωχημένη. Εύλογα φυσικά μας δημιουργούνται ερωτήματα σχετικά με την καθοδήγηση που δεχόμαστε σαν καθηγητές φυσικής αγωγής από το αναλυτικό πρόγραμμα, καθοδήγηση

που αφορά την ποιότητα του διδακτικού έργου και τη δυνατότητα σύνδεσής του με τις σύγχρονες τάσεις που επικρατούν.

Επιγραμματικά το αναλυτικό πρόγραμμα :

- Κινείται στο γενικό πλαίσιο της ολόπλευρης ανάπτυξης των μαθητών, χωρίς να θέτει ένα συγκεκριμένο στόχο, ενώ αντίθετα θέτει πολλούς και ασαφείς στόχους.

- Έχει ως θεμέλιο ένα γενικό μοντέλο φυσικής αγωγής που βασίζεται στην επαφή και εξάσκηση των μαθητών σε σχετικά ευρύ φάσμα αθλημάτων και κινητικών δεξιοτήτων. Διαπιστώνεται απουσία συγκεκριμένου σκοπού και συγκεκριμένης μαθησιακής κατεύθυνσης.

- Δεν αναφέρει πώς θα καλλιεργηθεί ο κάθε στόχος και δεν ορίζει μεθόδους διδασκαλίας, όχι μόνο για την επίτευξη των στόχων, αλλά και για διαφορετική ηλικιακή ομάδα μαθητών.

- Δεν αναφέρει πώς μπορεί να μετρηθεί η επίτευξη των περισσότερων στόχων. Δεν αναφέρει πώς θα αξιολογηθούν οι γνώσεις και οι κινητικές δεξιότητες των μαθητών.

- Με τη σημερινή δομή του αναλυτικού προγράμματος, όπου διάφοροι στόχοι, πολλές φορές αφηρημένοι, ανταγωνίζονται για μια κυρίαρχη θέση, είναι αμφίβολο αν οι μαθητές έχουν συγκεκριμένη γνώση για τα οφέλη της φυσικής αγωγής.

- Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι ότι η φυσική αγωγή ελάχιστη διαφορά προκαλεί στη ζωή των μαθητών/τριων μετά την αποφοίτησή τους

από το σχολείο. Και αυτό γιατί δεν είναι παρακινημένοι και προσανατολισμένοι στη δια βίου άσκηση για καλή φυσική κατάσταση, ευεξία και υγεία.

- Τέλος, το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα δεν αναφέρει τον τρόπο αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου από τον καθηγητή φυσικής αγωγής.

Παρόλα αυτά όμως δε χρειάζεται να είμαστε εντελώς αφοριστικοί για το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα φυσικής αγωγής, αν και αυτό δεν είναι το ενδεικνυόμενο και αυτό γιατί :

- Υπάρχει τουλάχιστον μιας μορφής αναλυτικό πρόγραμμα με τις τόσες αδυναμίες και τα κενά του σημεία και κινείται στο γενικό πλαίσιο της ολόπλευρης ανάπτυξης των μαθητών.

- Υποστηρίζει έστω και ενδεικτικά την όλη διαδικασία του μαθήματος φυσικής αγωγής.

- Αναφέρει τη διδακτέα ύλη για όλες τις τάξεις και αναφέρεται σε έναν τυπικό προγραμματισμό ανά τρίμηνο.

- Δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να έρθουν σε επαφή και να γνωρίσουν ένα ευρύ φάσμα αθλημάτων και αθλητικών δεξιοτήτων, έστω και αν δεν τα μάθουν ικανοποιητικά.

- Δε διαχωρίζει κατά τη διδασκαλία τα δυο φύλα. Ενδεικτικό είναι ότι η διδασκαλία των αθλοπαιδιών γίνεται τόσο στους μαθητές, όσο και στις μαθήτριες χωρίς καμία διάκριση.

- Δίνει την ευκαιρία στους μαθητές του λυκείου να επιλέξουν το άθλημα και τη δραστηριότητα που τους αρέσει περισσότερο και με την οποία θα ήθελαν να ασχοληθούν.

Τι πρέπει να γίνει όμως ;

- Πρέπει πρώτα από όλα να επανα-σχεδιαστεί το αναλυτικό πρόγραμμα.

- Να προσφέρει στο μαθητή ποιοτικές, χρήσιμες και ουσιαστικές γνώσεις που θα του δίνουν τη δυνατότητα να τις χρησιμοποιεί σε διάφορους τομείς στη ζωή του, «αναγκάζοντάς» τον να συμμετέχει με αυτενέργεια και όχι από καταναγκασμό.

- Να δίνει στο μαθητή σύγχρονες και επίκαιρες γνώσεις.

- Να του καλλιεργεί όχι μόνο το σώμα, αλλά και το ήθος, τη φαντασία, το συναίσθημα.

- Να υπάρξει ένας κυρίαρχος σκοπός της φυσικής αγωγής, ο οποίος θα συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των μαθητών (δια βίου άσκηση και υγεία).

- Επιπλέον πρέπει να υπάρχουν δευτερεύοντες σκοποί και στόχοι, οι οποίοι θα επιτυγχάνονται έμμεσα από την επίτευξη του κυρίαρχου στόχου.

- Θα πρέπει να υπάρξει αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, όχι μόνο στο τέλος της σχολικής χρονιάς, αλλά και ενδιάμεσα, με σκοπό ο καθηγητής φυσικής αγωγής να γνωρίζει ανά πάσα στιγμή την πορεία του έργου του.

- Να υπάρξει επιμόρφωση του καθηγητή φυσικής αγωγής πάνω στις νέες τάσεις του μαθήματος και στις επιστημονικές εξελίξεις.

- Να καθιερωθούν βιβλία φυσικής αγωγής, μέσα από τα οποία θα υπάρχει πιο ενεργή συμμετοχή των μαθητών με εργασίες, αλλά και με αυτοαξιολόγηση των επιδόσεών τους.

- Φυσικά θα πρέπει να αυξηθούν οι ώρες διδασκαλίας του μαθήματος, τό-

σο στην πρωτοβάθμια, όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, να βελτιωθούν οι χώροι άσκησης των μαθητών και να δοθούν κονδύλια από την πολιτεία για περισσότερη και ποιοτικά καλύτερη υλικοτεχνική υποδομή.

- Το αναλυτικό πρόγραμμα θα πρέπει να βασιστεί στη δημιουργία ενός ισχυρού θεωρητικού υπόβαθρου σε θέματα αθλητικής επιστήμης. Οι μαθητές θα πρέπει να μάθουν να εφαρμόζουν αυτές τις γνώσεις για να επιλύσουν πρακτικά προσωπικά ζητήματα, που θα τους επιτρέψουν τη συμμετοχή σε μελλοντικές συνθήκες φυσικής δραστηριότητας.

- Θα πρέπει να εφαρμοστούν τέτοιες διδακτικές μέθοδοι, που ο διδάσκων με την πάροδο του χρόνου να διαδραματίζει περισσότερο το ρόλο του συντονιστή και του καθοδηγητή, ώστε οι μαθητές να καταστούν «κινητικά ανεξάρτητοι». Ο μαθητής με τη βοήθεια του αναλυτικού προγράμματος και μέσα από τη μακρόχρονη μαθησιακή διαδικασία θα πρέπει να αναπτύξει στάσεις και ικανότητες που θα τον βοηθήσουν να επιλύει ατομικά προβλήματα σχετικά με την άσκηση και να προβαίνει σε τεκμηριωμένες επιλογές για τον τρόπο ζωής του. Η απαίτηση γνώσεων μέσα από ατομική και ομαδική εργασία, διαλέξεις και οργάνωση εκδηλώσεων εντός και εκτός του μαθήματος, θα διασφαλίσει την ενεργό συμμετοχή του συνόλου των μαθητών και οι οποίοι θα διαμορφώσουν θετικές στάσεις προς την άσκηση και τον υγιεινό τρόπο ζωής.

- Η φιλοσοφία και η οργάνωση των

μαθημάτων σε όλες τις τάξεις πρέπει να είναι τέτοιες που να βοηθούν στη δημιουργία ενός υποστηρικτικού προς τη φυσική δραστηριότητα των παιδιών περιβάλλοντος και στην ενίσχυση του ρόλου του σχολείου ως φορέα υγείας, άθλησης και πολιτισμού.

- Το αναλυτικό πρόγραμμα πρέπει να προβλέπει τη συνεργασία με τους γονείς, τους τοπικούς παράγοντες άσκησης και υγείας, να διευρύνει το ρόλο του σχολείου και να συμβάλλει στη δημιουργία διόδων που θα επιτρέψουν την απρόσκοπτη συμμετοχή των μαθητών σε προγράμματα άσκησης (αθλητικά και μη) της κοινότητας. Έτσι το σχολείο καθίσταται συνδεδεμένος κρίκος μεταξύ γονέων, μαθητών και κοινωνίας.

- Τέλος παραθέεται απόσπασμα άρθρου που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Αθλητική Απόδοση και Υγεία (Κιουμουρτζόγλου, 1999)», όπου αναφέρεται : « Η μέθοδος που έχει επιλεγεί μέχρι σήμερα, δηλαδή η εκμάθηση αθλητικών δεξιοτήτων στους νέους στα χρόνια της εκπαίδευσης, που θεωρητικά θα οδηγούσε τους μετέπειτα πολίτες να έχουν δημιουργήσει τη συνήθεια και την τάση για συμμετοχή σε φυσικές δραστηριότητες, δεν πέτυχε σε παγκόσμια κλίμακα τα αναμενόμενα (Pate & Hohn, 1994)», «Δημιουργείται λοιπόν, αντί για εκμάθηση δεξιοτήτων και σπορ, η απαίτηση για πληροφόρηση και μάθηση αρχών εξάσκησης, διατροφής, συνηθειών για φυσική δραστηριότητα, συνηθειών υγιεινής διαβίωσης (Anspang, Hamric & Rosato, 1997)».

Σύμφωνα με τα παραπάνω λοιπόν, θα πρέπει το αναλυτικό πρόγραμμα φυσικής αγωγής να κατευθύνεται δια της θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης των μαθητών στη διαμόρφωση θετικών στάσεων και γνώσεων για την υγεία, την άσκηση, τον υγιεινό τρόπο διαβίωσης και την ενασχόληση με φυσικές δραστηριότητες.

Με ένα νέο, σύγχρονο αναλυτικό πρόγραμμα, το μάθημα της φυσικής αγωγής θα ξεφύγει από τον αυτοσχεδιασμό και την προχειρότητα που επικρατεί σήμερα και θα εξαφανιστεί και ο κίνδυνος για τη θεωρητικοποίηση, την εντατικοποίηση και τον προσανατολισμό προς της εξειδίκευση που εφαρμόζεται στα υπόλοιπα μαθήματα, εφοδιάζοντας τους μαθητές με κινητικές εμπειρίες, αξίες, γνώσεις και δεξιότητες τέτοιες που θα τους αποβούν άκρως εποικοδομητικές και χρήσιμες στην υπόλοιπη ζωή τους.

Βιβλιογραφία

1. Κιουμουρτζόγλου Ε, Δέρρη Ε, (2003). Σκοποί, στόχοι και επιδιώξεις στη φυσική αγωγή. Πρακτικά Forum «Φυσική Αγωγή : Επαναπροσδιορισμός του ρόλου της», Ουρανούπολη, Χαλκιδική.
2. Melograno V. Designing the physical education curriculum, 3th ed. Human Kinetics.
3. Παπαϊωάννου Α, Θεοδωράκης Ι, Γούδας Μ. (1999). Για μια καλύτερη διδασκαλία φυσικής αγωγής. Εκδόσεις Salto.
4. Tanner D, Tanner L. Curriculum development (Theory into practice). 3th ed. Human Kinetics
5. ΥΠΕΠΘ (1998). Αναλυτικό πρόγραμμα, οδηγίες για τη διδασκαλία της φυσικής αγωγής.

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΟΚΛΗΣΗ

Δημήτριος Ι. Λεοντάρης

Δ/ντής 17ου Δημ. Σχολείου Ιωαννίνων

Εννοιολογικά και ως προς το περιεχόμενο του δεν είναι καθόλου εύκολο να προσδιορίσει κάποιος τον όρο «παγκοσμιοποίηση».

Η οικονομική ανάπτυξη και η τεχνολογική πρόοδος της τελευταίας 25ετίας έκαναν πιο αισθητή την έννοια της παγκοσμιοποίησης, γιατί οι παράγοντες αυτοί αποτελούν τους κύριους διαμορφωτές της κοινής γνώμης.

Η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνολογίας δίνει τη δυνατότητα στην Κοινωνία της Πληροφορίας να συμβάλει σε παγκόσμια κλίμακα στη μάθηση και την ανταλλαγή πληροφοριών, όπως αυτά περιγράφονται στα άρθρα 19 και 26 του Παγκόσμιου Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η Πρώτη Παγκόσμια διάσκεψη που πραγματοποίησε η Κοινωνία της Πληροφορίας στη Γενεύη από 10 μέχρι 12/12 /2003, κατέδειξε την αναγκαιότητα της μεγαλύτερης επαφής των ανθρώπων σε παγκόσμια κλίμακα, γιατί έτσι θα βοηθηθούν οι οικονομικές και οι εμπορικές σχέσεις αλλά και οι γνώσεις των ανθρώπων για τον τρόπο ζωής και σκέψης των άλλων λαών.

Η ραγδαία ανάπτυξη των μέσων ενημέρωσης δημιουργεί εντελώς νέες ομαδοποιήσεις και διαμορφώνει κατηγορίες συνειδήσεων με άλλα κριτήρια. Η τεχνολογία από το άλλο μέρος μπορεί να διασπάσει τη στενότητα των αγαθών και να πάρει παγκόσμιες διαστάσεις.

Οι κοινωνικές αλλαγές που συντελούνται από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας απασχολούν έντονα τους κυβερνήτες και τους επιστήμονες όλου του κόσμου. Ο προβληματισμός αυτός γίνεται μεγαλύτερος όσο περισσότερο αναπτύσσεται η τεχνολογία, γιατί με τη μετατροπή των πολυεθνικών επιχειρήσεων σε διεθνείς, κινδυνεύει να χαθεί η έννοια της εθνικής οικονομίας κάθε κράτους. Η ραγδαία παγκοσμιοποίηση τείνει να καταστήσει εξαρτώμενο υποσύνολο την έννοια του κράτους - έθνους.

Αν και καθημερινά αποδεικνύεται ότι η παγκοσμιοποίηση είναι αναπόφευκτη, ταυτόχρονα όμως καθίσταται και επικίνδυνη γιατί κατά την άποψη των επικριτών ενισχύεται η επιδείνωση των όρων ζωής στο σύγχρονο κόσμο.

Η παγκοσμιοποίηση αποβλέπει στην ενοποίηση όλου του κόσμου σε μια διεθνή κοινότητα πλούσια σε υλικά και πνευματικά αγαθά.

Μέχρι πιο βαθμό όμως είναι εφι-

κτό να εξαλειφθούν οι οικονομικές, πνευματικές και κοινωνικές διαφορές των λαών και να επικρατήσει η αγάπη και η ενότητα;

Είναι εύκολο να εξαλειφθούν οι διαχωριστικές εθνικές, θρησκευτικές και φυλετικές γραμμές και να αποφευχθεί ο φόβος που κυριαρχεί έντονα ό-τι με την παγκοσμιοποίηση οι λίγοι θα κυριαρχήσουν στους πολλούς, δικαιώ-ματα θα έχουν λίγοι και οι πολλοί θα καταστούν εξαρτήματα της βούλησης των λίγων;

Σύμφωνα με τον Robert Reich η παγκοσμιοποίηση θα βοηθήσει παγκό-σμια:

α) Στη διαμόρφωση νέας οικονο-μίας με διεθνοποίηση των επιχειρήσε-ων. Οι επενδύσεις, η παραγωγή και οι πωλήσεις θα πάρουν παγκόσμιες δια-στάσεις.

β) Στη μεγέθυνση της έννοιας γνώ-ση της εκπαίδευσης . Η Επιστημονική γνώση θα έρθει κοντά σε όλους. Η πνευματική μόρφωση θα συμβάλει α-ποφασιστικά στην εξάλειψη της βίας, του πολέμου και των καταστροφών. Η παιδεία δεν παρέχει μόνον γνώσεις αλλά παράλληλα εξευγενίζει και μορ-φώνει, δηλαδή δί-νει μορφή στον ψυ-χικό κόσμο. Λαοί που έχουν κτήμα τους την παιδεία, λαοί μορφωμένοι έ-χουν τις προϋπο-θέσεις, να προοδέ-ψουν και να εδραιώσουν έναν ανώτε-ρο πολιτισμό.

Η εκπαίδευση μέσα στον παγκό-σμιο ανταγωνισμό πρέπει να πάρει ανθρωποκεντρική μορφή. Πρέπει να είναι ανθρωπιστική. Ο γιγαντισμός του τεχνικού πολιτισμού πρέπει να

στηρίζεται σε μια παιδεία με πνευματι-κά και ηθικά ιδανικά, για να διασφαλι-στεί η κοινωνική πρόοδος και ευημε-ρία όλων των λαών.

γ) Η παγκοσμιοποίηση αποβλέπει στην παγκόσμια επικοινωνία των λα-ών η οποία θα βοηθήσει στη γνώση του πολιτισμού τους και την εκμάθηση της γλώσσας τους . Σύμφωνα με το Γ. Μπαμπινιώτη « η πιο υγιής προσέγγι-ση στην πραγματικότητα της παγκο-σμιοποίησης είναι η συνάντηση ατό-μων και λαών μέσα από τη γλωσσική πολυμορφία».

Είναι αυτονόητο ότι δεν πρέπει να επικρατήσει μία γλώσσα ως παγκό-σμια, γιατί σύμφωνα με το Μπαμπι-νιώτη κάτι τέτοιο «θα οδηγούσε σε η-γεμονισμό της γλώσσας σε βάρος ό-λων των άλλων, πράγμα που θα ήταν ολέθριο για την πολιτιστική πολυμορ-φία του κόσμου και για την ίδια την έν-νοια της παγκοσμιοποίησης η οποία θα προσλάμβανε έτσι μορφή ανεπίτρε-πτης γλωσσικής και πολιτιστικής τυ-ραννίας».

Εκτός από τα θετικά αποτελέσμα-τα που μπορεί να επιφέρει η παγκο-σμιοποίηση, υπάρχουν και τα αρνητικά που ενδέχεται να βλάψουν και να α-φανίσουν πολλά θετικά στοιχεία τα ο-ποία διατηρεί ξεχωριστά κάθε λαός. Επιγραμματικά τέτοια αρνητικά ση-μεία μπορεί να είναι:

1. Η εξαφάνιση της διαφορετικότη-τας των λαών. Παραδόσεις, έθιμα, κουλτούρα κλπ. υπάρχει κίνδυνος να αφανιστούν στο διεθνή ανταγωνισμό.

Με την παγκοσμιοποίηση άλλοι λα-οί κινδυνεύουν να χάσουν την πολιτι-

στική τους κληρονομιά και να εξαφανιστούν, όπως συνέβηκε με τους Βαβυλώνιους, τους Ασσύριους, τους Φοίνικες κλπ. και άλλοι να αναδειχθούν.

Η Ελλάδα δε φαίνεται να κινδυνεύει από κάτι τέτοιο. Η πολιτιστική της κληρονομιά είναι ικανή να αντέξει και η ικανότητα του Ελληνικού Πολιτισμού είναι ικανή να φτάσει ως τους Ινδούς, όπως θα 'λεγε και ο Καβάφης.

2. Με την παγκοσμιοποίηση υπάρχει κίνδυνος απώλειας της εθνικής κυριαρχίας. Με την ισχυροποίηση των διεθνών οργανισμών «το εθνικό κράτος δεν αποτελεί πλέον τη βασική μονάδα πολιτιστικής οργάνωσης, σχεδιασμού, ευημερίας και νομιμοποίησης» ισοχυρίζεται ο Γρόλλιος στο βιβλίο του σελ. 74.

3. Η μεγάλη κατανάλωση θα οδηγήσει ίσως στη μείωση των φυσικών πόρων σταδιακά.

4. Η μεγάλη παραγωγή αγαθών είναι εύλογο να αυξήσει τους ρύπους και να καταστρέψει το περιβάλλον.

5. Πολλοί βλέπουν ότι η παγκοσμιοποίηση μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνική ανισότητα, ανεργία, πολλαπλασιασμό των ασθενειών, μείωση του δείκτη κοινωνικής προστασίας και γκετοποίησης των πάντων.

Οι υποστηρικτές της άποψης αυτής, με τις συγκεντρώσεις στο Στάρτ

την Πράγα, τη Γένοβα, τη Θεσ/νίκη κλπ. εντοπίζουν τα αρνητικά αυτά σημεία και δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στις μαζικές απολύσεις των εργαζομένων στις μεγάλες εταιρείες της Ευρώπης και της Αμερικής.

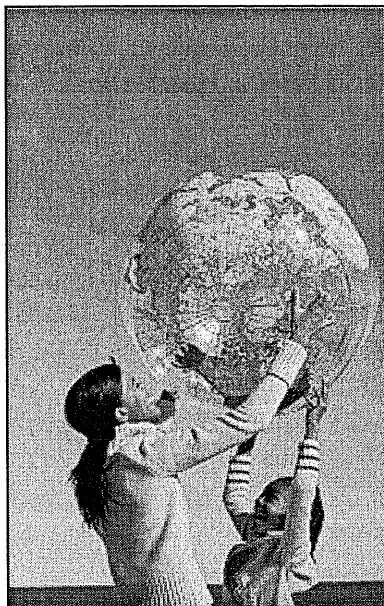
Μέσα σ' αυτές τις αντικρουόμενες απόψεις με τα θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα που επικαλούνται οι διάφορες κοινωνικές ομάδες, πρέπει να παίξει καθοριστικό ρόλο η εκπαίδευση και το σύγχρονο Δημόσιο Σχολείο.

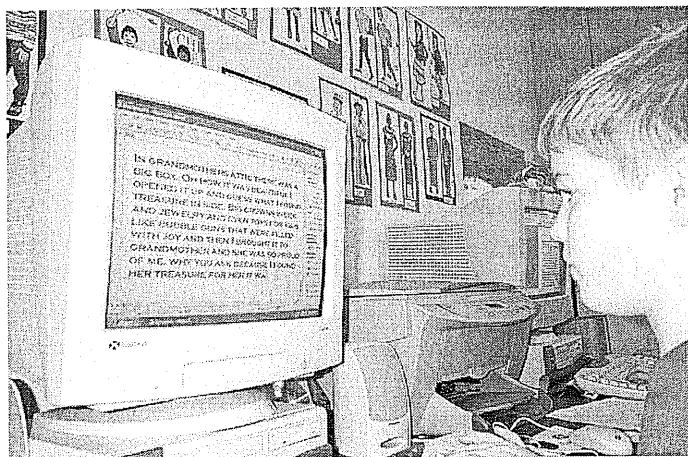
Για να παίξει καθοριστικό ρόλο το σύγχρονο Δημόσιο Σχολείο στη μόρφωση όλου του κόσμου πρέπει να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε να βοηθηθεί ουσιαστικά η πρόοδος των λαών χωρίς να

κινδυνεύσει να χαθεί η πολιτιστική και εθνική ταυτότητα του καθενός.

Με την κατάλληλη μόρφωση θα αρθούν πολλά από τα αρνητικά στοιχεία της παγκοσμιοποίησης. Ποτέ όμως να μην πιστέψουμε ότι θα επέλθει πλήρης εξίσωση και όλοι οι άνθρωποι θα βρεθούν στο ίδιο επίπεδο. Πάντοτε θα υπάρχουν διαφορές.

Η αγωγή και μόρφωση σκοπό έχουν να ελαχιστοποιήσουν αυτές τις κοινωνικές διαφορές και να δημιουργήσουν την κατάλληλη υποδομή για αναρρίχηση των φτωχότερων λαών σ' ένα επίπεδο αξιοπρεπούς ανθρώπινης

διαβίωσης.

Για ουσιαστική επίτευξη του στόχου της εκπαίδευσης μέσα από το σύγχρονο σχολείο, θα πρέπει να εξασφαλιστούν οι παρακάτω προϋποθέσεις:

1. Κατάλληλη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν σαφή ιδέα σχετικά με τα στοιχεία που συγκροτούν το νέο δημιουργούμενο κόσμο. Να αποκτήσουν οι εκπαιδευτικοί επίγνωση του πλούτου των Παγκόσμιων πολιτισμών και να βρουν τρόπο να τη μεταδώσουν στους μαθητές τους. Να είναι σε θέση οι εκπαιδευτικοί να συλλάβουν την έννοια της παγκοσμιοποίησης μέσα από τις εθνικές και τοπικές ιδιαιτερότητες. Να στρατευτούν για την εκπόνηση μιας διδακτικής που θα προωθεί στα σχολεία μια παγκόσμια διάσταση θεμελιωμένη, κατά κύριο λόγο, στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά.

2. Το μορφωτικό περιεχόμενο των προγραμμάτων διδασκαλίας δεν πρέπει να έχει να έχει ως βάση παγκόσμια κοινή κατεύθυνση. Αν συμβεί κάτι τέ-

τοιο θα κινδυνέψει να καθεί η διαφορετικότητα των στοιχείων κάθε λαού. Με παράδειγμα την Ενωμένη Ευρώπη στην οποία δεν επιτεύχθηκε κοινή Εκπαιδευτική Πολιτική, δε μπορεί να υποστηριχθεί σοβαρά η παγκοσμιοποίηση στην εκπαίδευση υπό την έννοια

της παγκόσμιας εξομίωσης και του εξισωτισμού σ' όλο το φάσμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Αν πάρουμε ως παράδειγμα την Ανώτατη Εκπαίδευση από την οποία θα μπορούσε να ξεκινήσει το όραμα της παγκοσμιοποίησης, είναι αμφίβολο αν είναι εφικτή. Μελέτες απέδειξαν ότι τα πανεπιστήμια παραμένουν Εθνικά ή Περιφερειακά αλλά όχι και Διεθνή.

Τα αποτελέσματα των ερευνών απέδειξαν ότι η παγκοσμιοποίηση στην εκπαίδευση δε μπορεί να διαμορφώσει κοινό εκπαιδευτικό σύστημα. Μ' άλλα λόγια μέσα σ' ένα παγκόσμιο περιβάλλον δε θα μπορέσει η εκπαίδευση να αναπτύξει τα χαρακτηριστικά εκείνα των ατόμων που καθιστούν τη μοναδικότητα κάθε λαού.

3. Το σύγχρονο σχολείο οφείλει να καλλιεργήσει στους νέους την άποψη της διαπολιτισμικής διάστασης στην εκπαίδευση με την αλληλεπίδραση, την αμοιβαιότητα, την αλληλεγγύη, τη συνεργασία, την αναγνώριση και την αποδοχή των ατόμων και των ομάδων, τον τρόπο με τον οποίο ενεργούν

και τις διαφορές που έχουν. Η εκπαίδευση με τη διαπολιτισμική διάσταση δίνει σοβαρές προεκτάσεις στη διαδικασία της πολυπολιτισμικής προσέγγισης της παιδείας σε παγκόσμιο επίπεδο.

4. Ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι να προωθήσει μια παιδεία βασισμένη στην πολυμορφία των λαών. Κατά τον Γκόβαρη η δυναμική μιας τέτοιας παιδείας έχει (ως στόχο « να αφυπνίσει και να καλλιεργήσει τη συνείδηση και τον ανασιοχασμό για " την κοινωνική πολυμορφία και ν' αναχαιτίσει την τάση της παγκοσμιοποίησης για πολιτιστική εξομοίπκη. Κάθε λαός πρέπει να διατηρήσει την εθνική και πολιτιστική κληρονομιά του.

Συμπεραίνοντας πρέπει να καταλήξουμε στο ότι η παγκοσμιοποίηση -δεν πρέπει να πάρει χαρακτήρα εξισωτισμού των πάντων και την ισοπεδωτική ενσωμάτωσης ειδικότερα στο χώρο της εκπαίδευσης.

Είμαι της άποψης ότι η Ελληνική Παιδεία πέρα από την Παγκόσμια συνεργασία των λαών στο πλαίσιο της τεχνολογίας, της οικονομίας και της επιστήμης, θα πρέπει να διατηρήσει την πολιτιστική της κληρονομιά (γλώσσα, κουλτούρα, παραδόσεις) και να προστατέψει τις πολιτιστικές ιδιαιτερότητες.

Αναδημοσίευση από την εφημερίδα
ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ 12-3-2004

Παραλείψεις προηγούμενου τεύχους

Ο συντάκτης του άρθρου "Η αντίληψη της κοινωνίας για το ρόλο του δασκάλου. Πόσο άλλαξε;" του οποίου το όνομα παραλείφθηκε, είναι ο συνάδελφος Θεμιστοκλής Γκόγκας.

Την επιμέλεια του εξωφύλλου με θέμα "ενός λεπτού σιγή..." έκανε η συνάδελφος Ευφροσύνη Θεοδωροπούλου.

Εξάρτηση

από το κάπνισμα:

πρόληψη

και αντιμετώπιση

μέσα από την εφαρμογή

προγραμμάτων

Αγωγής Υγείας

Θωμάς Κακλαμάνης
Διδασκαλείο Π.Τ.Δ.Ε.
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Αποτελεί θέση ευρύτερα αποδεκτή ότι η καλλιέργεια υγιεινών προτύπων ζωής είναι ζήτημα εκπαίδευσης, αποτελεί πρωταρχικό μέλημα των γονιών και οφείλει να είναι πρωταρχικός στόχος του σχολείου. Η συμμετοχή σε προγράμματα Αγωγής Υγείας στο σχολικό περιβάλλον δεν εγγυάται από μόνη της ότι τα παιδιά θα υιοθετήσουν υγιή πρότυπα ζωής. Πρέπει να υπάρχει η απαραίτητη φιλοσοφία σ' αυτούς τους χώρους που να διευκολύνει την καλλιέργεια αυτών των συμπεριφορών. Το άμεσο εξωσχολικό περιβάλλον των παιδιών επηρεάζει επίσης τις συμπεριφορές τους που σχετίζονται με την υ-

γεία. Για παράδειγμα η άσκηση και η υγιεινή διατροφή των γονέων είχε θετική σχέση με τις αντίστοιχες συμπεριφορές των παιδιών.

Το κάπνισμα έχει αναγνωρισθεί διεθνώς ως ο πλέον σημαντικός εξωγενής-περιβαλλοντικός παράγοντας νοσηρότητας και θνησιμότητας στον άνθρωπο (Βαλαβανίδης, 2000). Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, μαζί με αντικαπνιστικούς συλλόγους παγκοσμίως, τονίζουν τους κινδύνους που εγκυμονεί η εξάρτηση αυτή. Ο καπνός του τσιγάρου έχει βρεθεί ότι περιέχει σε ελάχιστες ποσότητες εκατοντάδες χημικών ουσιών. Το κάπνισμα προξενεί ερεθισμό των εσωτερικών επιφανειών των πνευμόνων, αύξηση της παραγωγής βλέννας απ' αυτές, καθώς και καθυστέρηση στην κίνηση των κροσσών του αναπνευστικού επιθηλίου. Η τελευταία συνοδεύεται από συσσώρευση βλέννας, αύξηση του βήχα και τελικά, από χρόνια βρογχίτιδα. Μερικές από τις πιο γνωστές χημικές ενώσεις που περιέχονται στον καπνό είναι η νικοτίνη, το μονοξειδίο του άνθρακα και οι Πολυκυκλικοί Αρωματικοί Υδρογονάνθρακες (ΠΑΥ) (Μαρσέλος, 2004:171-172).

Η νικοτίνη επιφέρει μια σειρά από επιδράσεις στον οργανισμό, απ' τις οποίες η πιο γνωστή είναι η δράση της στον εγκέφαλο. Πιο συγκεκριμένα, σε μικρές ποσότητες αυξάνει τη δραστηριότητα των νευρικών κυττάρων του εγκεφάλου, ενώ σε μεγαλύτερες την αναστέλλει. Η νικοτίνη βοηθάει στην απελευθέρωση αδρεναλίνης στην κυκλοφορία και αυξάνει το σφυγμό της

καρδιάς, αυξάνοντας ταυτόχρονα την αρτηριακή πίεση. Παράλληλα, προξενεί στένωση των αρτηριών, η οποία μετά από αρκετό χρονικό διάστημα μπορεί να οδηγήσει σε βλάβες στο κυκλοφορικό σύστημα. Σε παγκόσμιο επίπεδο, το ενδιαφέρον των επιστημόνων της υγείας εστιάζεται όχι μόνο στην αποτελεσματικότερη ιατρική παρέμβαση έτσι ώστε οι καπνιστές να βοηθηθούν και ν' αντιμετωπίσουν την εξάρτηση από τη νικοτίνη αλλά και στην εκπαίδευση από τις μικρές ηλικίες ώστε οι μελλοντικοί πολίτες κάθε χώρας να απέχουν από τη βλαβερή αυτή συνήθεια (Κοκκέβη, 1988).

Ερευνητικά δεδομένα

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο.Υ.) το κάπνισμα προκαλεί εθισμό, θεωρείται χρόνια νόσος και ο καπνιστής πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ασθενής που χρειάζεται ιατρική παρέμβαση. Το ποσοστό των καπνιστών στα 15 κράτη μέλη της Ε.Ε. ανέρχεται σε 31% του πληθυσμού, ενώ με στοιχεία του 2003 της Eurostat, δύο στους τρεις Έλληνες (58,1 %) και μία στις τρεις Ελληνίδες (32,2%) καπνίζουν κάθε μέρα. Συνολικά, το 44,9% του πληθυσμού της χώρας είναι καπνιστές και οι Έλληνες εξακολουθούν να είναι πρώτοι στην Ε.Ε. στο κάπνισμα. Ο Π.Ο.Υ. εκτιμά ότι το ένα τρίτο του παγκόσμιου ενήλικου πληθυσμού, δηλ. 1,1 δισεκατομμύρια άνθρωποι, είναι καπνιστές και ότι ο καπνός προκαλεί 3,5 εκατομμύρια θανάτους ετησίως σε παγκόσμιο επίπεδο (Θηραίος, 2003).

Έρευνα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ.) δείχνει ότι το 18% των μαθητών σε όλο τον κόσμο ηλικίας 13-16 ετών είναι συστηματικοί καπνιστές και δοκίμασαν το πρώτο τους τσιγάρο στην ηλικία των 10 ετών (Global Youth Tobacco Survey Collaborative Group, 2003). Η ίδια έρευνα σημειώνει ότι τὸ ποσοστό των κοριτσιών της ηλικίας αυτής που καπνίζουν αυξάνεται και έχει σχεδόν φτάσει το ποσοστό των αγοριών που καπνίζουν στην ηλικία αυτή. Την τρίτη θέση κατέχει η χώρα μας στην Ευρώπη, μετά την Ουγγαρία και την Πολωνία, σε ποσοστά των καθημερινών καπνιστών από την ηλικία των 15 και άνω (Ελευθεροτυπία, 2003). Παράλληλα σε έρευνα που έγινε σε δύο δημοτικά σχολεία της Θεσσαλίας με δείγμα μαθητές της Ε' και ΣΤ' τάξης έδειξε ότι 3,7% των παιδιών καπνίζει, ενώ 1,9% δεν δίνει απάντηση, 3,7% δοκίμασε να καπνίσει ενώ 81,5% γνωρίζει κάποιον συμμαθητή του να καπνίζει. Οι μαθητές του δείγματος υποστηρίζουν ότι το κάπνισμα κάνει κακό στους καπνιστές, στους άλλους, στο περιβάλλον (83,3%, 14,8%, 14,8% αντίστοιχα), ενώ 1 στα 7 παιδιά δεν δίνει καμία απάντηση γι' αυτό (Νταρνταγάνη κ.α., 2002).

Έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Καρδιολογίας (ΕΛΙΚΑΡ) σε 6.206 μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου από όλη τη χώρα δείχνει ότι τρεις στους δέκα Έλληνες μαθητές δοκιμάζουν τσιγάρο στα δεκατρία τους χρόνια. Δύο από αυτούς γίνονται τελικά συστηματικοί καπνιστές,

Επιπλέον, περισσότεροι από τους μισούς έφηβους καπνιστές καπνίζουν πάνω από 10 τσιγάρα την ημέρα. Σχεδόν 7 στους 10 εφήβους (65%) αρχίζουν το κάπνισμα ύστερα από παρότρυνση φίλων ή συμμαθητών. Την ίδια στιγμή, σημαντικό θεωρείται το ποσοστό των μαθητών που δοκιμάζουν τσιγάρο από περιέργεια (27%). Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, όσοι έφηβοι καπνίζουν δηλώνουν ότι έχουν θετική άποψη γι' αυτή τη συνήθεια, καθώς και ότι απολαμβάνουν την ανοχή των γονέων ή των δασκάλων τους και σχεδόν όλοι προέρχονται από οικογένεια καπνιστών (Τα Νέα, 2000).

Ο ρόλος του σχολείου με την εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Υγείας

Η έρευνα έχει δείξει ότι τα παιδιά του δημοτικού σχολείου έχουν στην συντριπτική τους πλειοψηφία αρνητικές στάσεις και αντιλήψεις για το φαινόμενο του καπνίσματος και ότι η ηλικία στην οποία βρίσκονται είναι κατάλληλη για την εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων Αγωγής Υγείας με θέμα το κάπνισμα σε συνεργασία με τις οικογένειες των μαθητών (Porcellato et al, 1999). Θέματα όπως το κάπνισμα και η σεξουαλική αγωγή μπορεί να θεωρούνται από ορισμένους «καυτά» ή «ακανθώδη» ως αντικείμενο διαπραγμάτευσης για την ηλικία των μαθητών του δημοτικού σχολείου για το λόγο ότι η ενασχόληση με τα συγκεκριμένα θέματα πιθανόν να ενθαρρύνει τα παιδιά να πειρα-

ματιστούν. Η διεθνής βιβλιογραφία όμως υποδεικνύει ότι μεταβατική περίοδος από την πρώτη στη δεύτερη βαθμίδα της εκπαίδευσης είναι η πλέον κατάλληλη ηλικία για την υλοποίηση προγραμμάτων Αγωγής Υγείας με θέμα την εξάρτηση από το κάπνισμα (Αθανασίου, 2000:116-117). Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι η έναρξη του καπνίσματος είναι για την πλειοψηφία των παιδιών συνυφασμένη με το σχολικό περιβάλλον, καθώς για τους περισσότερους νέους καπνιστές, η πρώτη εμπειρία συνδέεται με τη μίμηση συμμαθητών τους που ήδη καπνίζουν. Έχει διαπιστωθεί ότι οι νέοι καπνιστές, στην πλειονότητά τους, προέρχονται από οικογένειες όπου ο ένας ή και οι δύο γονείς είναι καπνιστές (Charlton, 1996). Ωστόσο το οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων δεν φαίνεται να επηρεάζει, σε βαθμό στατιστικά σημαντικό, την απόφαση των παιδιών να καπνίσουν.

Στόχος των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας είναι η «αλλαγή στάσης και συμπεριφοράς των μαθητών, η ενίσχυση της υπευθυνότητας, της αυτοπεποίθησης, της προσωπικότητας και της ικανότητας του μαθητή για την υιοθέτηση θετικών τρόπων και στάσεων ζωής». Ο στόχος αυτός μπορεί να πραγματοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς εκείνους που βιώνουν την εκπαιδευτική διαδικασία μέσα από το διάλογο και τον αντίλογο που οδηγούν τους μαθητές στην ανακάλυψη της γνώσης. Οι δραστηριότητες μπορούν να ξεκινήσουν με ασκήσεις αυτο-

γνωσίας, επικοινωνίας και αυτοεκτίμησης, προσπαθώντας και θέλοντας να διδάξουμε στα παιδιά, να ψάχνουν τον εαυτό τους και τον εξωτερικό τους κόσμο, αλλά και να μπορούν να καταθέτουν την άποψή τους χωρίς να φοβούνται. Μέσα από την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών οι μαθητές παροτρύνονται να εκφραστούν σε επίπεδο καλλιτεχνικό εκφράζοντας με ποίηση, συγγραφή ή ζωγραφική, προσωπικές τους εμπειρίες από την εξάρτηση του οικογενειακού τους περιβάλλοντος στο κάπνισμα. Οι μαθητές μπορούν να αναζητήσουν πληροφοριακό υλικό σε σχετική βιβλιογραφία και δικτυακούς τόπους, να συντάξουν ερωτηματολόγια τα οποία θα συμπληρωθούν από συμμαθητές τους, να έρθουν σε επικοινωνία με ειδικούς από το χώρο της υγείας, να πραγματοποιή-

σουν επισκέψεις σε χώρους παροχής υπηρεσιών υγείας και πρόληψης και σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης τους να προχωρήσουν στην παραγωγή του τελικού δοκιμίου και εκπαιδευτικού υλικού.

Γενικότερα ο σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι να ενισχυθεί η αυτοπεποίθηση των μαθητών ώστε να χρησιμοποιούν θετική στάση ζωής που θα τα αποτρέψει να καταφύγουν σε αρνητικές συμπεριφορές στο μέλλον. Μέσα από τις μεθόδους προσέγγισης που χρησιμοποιούν οι μαθητές εργαζόμενοι σε ομάδες «ανακαλύπτουν» το πρόβλημα του καπνίσματος και της συνέπειες του τόσο σε προσωπικό όσο και κοινωνικό επίπεδο. Μέσα από την υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών ενισχύεται το αυτοσυναίσθημα και η αυτοεικόνα του παιδιού, απο-

κτούν δεξιότητες συμπεριφοράς, καλλιεργείται ο διάλογος και η επικοινωνία, διαμορφώνονται οι κατάλληλες στάσεις του μαθητή απέναντι στις εξαρτησιογόνες ουσίες.

Οι βασικοί στόχοι που επιδιώκονται μέσα από την εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Υγείας με θέμα το κάπνισμα είναι:

- Προσπάθεια βαθύτερης γνωριμίας των παιδιών με το πρόβλημα του καπνίσματος.
- Κοινωνικοποίηση και ομαλή ένταξη των παιδιών μέσα από υγιεινά και θετικά κοινωνικά πρότυπα.
- Συνειδητοποίηση της αξίας της υγείας και κατ' επέκταση της ποιότητας ζωής.
- Η συνεργασία μεταξύ των μαθητών και η επίτευξη πνεύματος ομαδικότητας, αλληλεγγύης και συνεργασίας.
- Η απόκτηση ασφάλειας και σιγουριάς στη ζωή, μέσα από την απόκτηση γνώσεων για διάφορα κοινωνικά θέματα.

Παράλληλος στόχος είναι η ενημέρωση, η καλλιέργεια θετικών προτύπων συμπεριφοράς και η υιοθέτηση πρακτικών και εφαρμόσιμων ενεργειών, ώστε να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές στο θέμα των εξαρτήσεων από το κάπνισμα και να βελτιώσουν τη συμπεριφορά τους σε βιωματικό επίπεδο και να μπορέσουν να διαμορφώσουν συνειδητές απόψεις που με συνέπεια θα εφαρμόζουν στην μελλοντική τους ζωή. Μέσα από ποικιλία πρακτικών στόχος είναι η ενίσχυση της προσωπικότητας τους και η τόνω-

ση της εμπιστοσύνης στον εαυτό τους, η δυνατότητα παρέμβασης στο φιλικό και οικογενειακό περιβάλλον τους, η απόκτηση γνώσεων ώστε να καταλάβουν τη σημασία των υγιεινών συνθηκών τόσο για τους ίδιους όσο και για τους γύρω τους, ώστε να διαδώσουν τις πεποιθήσεις τους αυτές και στο σχολικό, οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον τους (Κουμή & Τσιάντης, 2001).

Στη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στο μαθητή και τον εκπαιδευτικό κατά την εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων Αγωγής Υγείας οφείλουμε να επισημάνουμε το ρόλο του εκπαιδευτικού ως προτύπου μίμησης συμπεριφοράς και υιοθέτησης θετικών στάσεων. Ο εκπαιδευτικός αποτελεί στην περίπτωση των προγραμμάτων αυτών την «πηγή του μηνύματος» (Γεώργας, 1995) δηλαδή είναι αυτός που μεταδίδει τη συμπεριφορά ή τη στάση. Κρίσιμοι παράμετροι που σχετίζονται με τη αποτελεσματικότητα της πηγής του μηνύματος αποτελούν η αξιοπιστία του εκπαιδευτικού που οικοδομείται πάνω στις γνώσεις και τις εμπειρίες του, αλλά και η εμπιστοσύνη δηλαδή ο σεβασμός του μαθητή στο πρόσωπό του. Οι γνώσεις και οι εμπειρίες του εκπαιδευτικού ενισχύονται σημαντικά από την συνεργασία του με ειδικούς επιστήμονες που προσφέρουν εξειδικευμένες γνώσεις για θέματα Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας. Είναι προφανές ότι ο εκπαιδευτικός και ο γονέας αποτελούν ισχυρά πρότυπα μίμησης με υψηλό κύρος. Η σύγκρουση αρχών

και στάσεων δημιουργούν σύγχυση στους μαθητές και απόρριψη του θετικού μοντέλου που πασχίζει να εμπειδώσει ο εκπαιδευτικός. Η δράση, η ενεργός συμμετοχή, των εκπαιδευτικών και των γονέων των μαθητών ενδυναμώνει την αξιοπιστία τους ενώ ταυτόχρονα εδραιώνει μια ειλικρινή σχέση μεταξύ τους.

Επίλογος- Συμπεράσματα

- Είναι απαραίτητο να υπάρξει έγκαιρη ενημέρωση και καθοδήγηση των παιδιών για σωστή αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και δημιουργικότητα.

- Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση και ενημέρωση των ατόμων εκείνων που από τη φύση του επαγγέλματός τους αναλαμβάνουν την ευθύνη της εκπαίδευσης του μαθητικού πληθυσμού σε θέματα υγείας (Καλαντίδη, 1986: 142).

- Απαιτείται ευαισθησία από τη μεριά της πολιτείας και έγκαιρη παρέμβαση για πρόληψη και αντιμετώπιση των καταστρεπτικών συνεπειών του καπνίσματος.

- Απαιτείται συνεργασία πολλών φορέων και λειτουργών υγείας και γενικά συνεργασία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (Μπιλάλης, 1990).

- Να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση υγιεινών προτύπων ζωής παιδιών που παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες και ζουν σε στερημένο κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

- Να ληφθούν μέτρα νομοθετικού

χαρακτήρα και να υλοποιηθούν προσεκτικά σχεδιασμένα εκπαιδευτικά προγράμματα εναντίον του καπνίσματος με βάση τη διεθνή εμπειρία στο θέμα αυτό.

Αναφορές

- Αθανασίου Κ. (2000). Αγωγή Υγείας. Θεσσαλονίκη.
- Βαλαβανίδης Αθ. (2000) Κάπνισμα και υγεία. Νεότερες εξελίξεις στην αντικαπνιστική εκστρατεία και τις στατιστικές για τις επιπτώσεις του καπνού στην υγεία του ανθρώπου. Χημικά Χρονικά, τχ.5, σσ.142-145.
- Γεώργας Δ. (1995). Κοινωνική Ψυχολογία. Τομ. Α'. Αθήνα
- Εφημερίδα "Ελευθεροτυπία", 30/05/2003
- Εφημερίδα "Τα Νέα", 31-05-2000
- Θηραϊός Ελευθέριος (2003). Κάπνισμα και Θεραπεία της Εξάρτησης από την Νικοτίνη. Περιοδικό «Νέα Υγεία». Τεύχος 44.
- Καλαντίδη Άννα (1986). Κάπνισμα. Μεθοδολογία Αγωγής Υγείας. Στο Προληπτική Ιατρική – Αγωγή Υγείας σσ. 137-142. Επιστημονικοί συντονιστές Α. Τριχοπούλου και Δ. Τριχόπουλος. Εκδόσεις Παρισιάνος. Αθήνα.
- Κοκκέβη Άννα (1988). Η χρήση νόμιμων και παράνομων τοξικών ουσιών στην εφηβεία. Στο Σύγχρονα θέματα παιδοψυχιατρικής, Τόμος 2ος, σ.σ. 358-379. Επιμέλεια Γ. Τοιάντης – Σ. Μανωλόπουλος. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα.
- Κουμή Ι, Τοιάντης Ι (2001). Πρόληψη

του καπνίσματος στο χώρο του σχολείου: παρατηρήσεις από την εφαρμογή ενός πιλοτικού προγράμματος. *Ψυχολογία*, τχ. 4, σσ. 469-487.

Μάρσελος Μ. (2004). Εξαρτησιογόνες ουσίες. Εκδόσεις Τυπωθήτω – Γ. Δαρδάνος, Αθήνα.

Μπιλάλης Π. (1990). Η πρόληψη του καπνίσματος: Αγωγή υγείας για παιδιά και νέους. *Παιδιατρικά Χρονικά* 17:187-191.

Νταρταγάνη Π, Αναστασίου Α, Μαργαριτοπούλου Β, Γουρνάρη Δ, Κατσιαρδάνη Κ, Καρναβάς Η, Κατσιαρδάνης Κ (2002). Καπνίζουν τα παιδιά δημοτικών σχολείων; Η κακή χρήση και οργάνωση του ελεύθερου χρόνου. 14ο Πανελλήνιο Συνέδριο ελληνικής Εταιρείας Κοινωνικής Παιδιατρικής και Προαγωγής της Υγείας. Θεσσαλονίκη, 23-25/05/2002.

Charlton A (1996). Children and smoking: the family circle. *British Medical Bulletin*, Vol 52, Issue 1 90-107.

Global Youth Tobacco Survey Collaborative Group (2003). Differences in worldwide tobacco use by gender: findings from the Global Youth Tobacco Survey. *Journal of School Health* 73(6):207-215

Porcellato L., Dugdill L., Springett J., Sanderson F. (1999). Primary schoolchildrens' perceptions of smoking: implications for health education. *Health Education Research*, Vol. 14, No. 1, 71-83.

Βράβευση

Η Ακαδημία και το Μουσείο Παιδικής Τέχνης Ξάνθης, με την υποστήριξη των Υπουργείων Πολιτισμού και Μακεδονίας Θράκης, οργάνωσε κατά τη σχολική χρονιά 2003/4 τη 2η Βαθόδα δ παιδικής ζωγραφικής.

Έλαβαν μέρος 117 χώρες με συνολικό αριθμό συμμετοχών 89.754 έργα.

Στην επιτροπή κρίσης και αξιολόγησης συμμετείχαν οι:

Τσάρας Γεώργιος της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Τρίμη Έλλη επίκουρη καθηγήτρια του Π.Τ.Δ.Ε. του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Παυλίδου Μαριάννα ζωγράφος, ειδική επιστήμων του Π.Τ.Δ.Ε. του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Σάββα Άντρη ζωγράφος, σύμβουλος στη Διδακτική της Τέχνης στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Από την Ελλάδα συμμετείχαν 5.061 μαθητές και μαθήτριες και διακρίθηκαν 426.

Μεταξύ αυτών και 3 παιδιά από τα Γιάννενα:

Η Λαγού Ερασμία και η Τσίλη Χαρούλα από το 3ο Δημ. Σχ. Μαρμάρων και ο Μπάκας Γεώργιος από το 1ο Δημ. Σχ. Σταυρακίου.

Τα συγχαίρουμε!

Προβλήματα συμπεριφοράς των παιδιών: Ο ρόλος της οικογένειας και του σχολείου

Πολυδεύκης Ασωνίτης

Διδάκτωρ Επιστημών Αγωγής

Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. Ν. Ιωαννίνων

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ολοι μας, εκπαιδευτικοί και γονείς, προσπαθούμε για το καλό και την πρόοδο των παιδιών.

Καθημερινά, όμως, γινόμαστε μάρτυρες εκδηλώσεων μορφών συμπεριφοράς από μέρους των παιδιών που συχνά μας δυσαρεστούν (επιθετική και απροσάρμοστη συμπεριφορά, ανταγωνιστικό πνεύμα έλλειψη κοινωνικής ευαισθησίας, αδυναμία ενσυναίσθησης του ρόλου, σύγχυση των ορίων μεταξύ υποχρεώσεων και δικαιωμάτων).

Οι λόγοι και οι παράγοντες που προκαλούν τις εκδηλώσεις αυτές δεν εντοπίζονται, απλά και μόνο, σε ατομικά χαρακτηριστικά.

Κυρίως πρέπει να τις αναζητήσουμε σ' αυτό που θεωρούμε ως «**παράλληλο σχολείο**» και το οποίο διαμορφώνεται από όλα εκείνα που το παιδί βλέπει, καθημερινά, γύρω του: αισθητική περιβάλλοντος, ΜΜΕ, ηλεκτρονικά παιχνίδια, οι κάθε είδους εικόνες, οι σχέσεις και οι συμπεριφορές μεταξύ των ενηλίκων.

Γεγονός πάντως είναι πως το παράλληλο σχολείο κάθε άλλο παρά θετικά πρότυπα παρουσιάζει στο παιδί, στο βαθμό που βασική του θεματολογία του αποτελούν οι πόλεμοι, η ε-

γκληματικότητα και οι προκαλούμενες από τον άνθρωπο καταστροφές.

Στο βαθμό λοιπόν που το **83% των προσλαμβανόμενων πληροφοριών λαμβάνει χώρα μέσω της όρασης** αντιλαμβάνεται κανείς την επίδραση όλων των προαναφερομένων παραγόντων στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού.

Αρκεί να αναφέρουμε ότι **το 85% των ηλεκτρονικών παιχνιδιών αναφέρεται στη βία** ενώ, παράλληλα, τα ηχητικά εφέ που τα συνοδεύουν επιτείνουν τις επιθετικές διαθέσεις των παιδιών.

Πέραν αυτού μπορούμε, επίσης, να αναφέρουμε και ορισμένες **βασικές αιτίες που συντελούν κατά πολύ στην εκδήλωση δυσάρεστων καταστάσεων στο σπίτι και στο σχολείο όπως, χαρακτηριστικά, είναι:**

1. Τα συναισθήματα απόρριψης από συνομηλίκους.
2. Έλλειψη κλίματος δικαιοσύνης στο σχολείο.
3. Αντιλήψεις για βιαιότητα σε ζώα και αντικείμενα.
4. Συγκρουσιακές καταστάσεις στο σπίτι.
5. Μη διάθεση κατάλληλου χρόνου για κατανόηση των αναγκών του παιδιού από το δάσκαλο και τους γονείς.

6. Ασχολίαστες αρνητικές παραστάσεις από την τηλεόραση ή ακόμη και επικρότησή τους.
7. Ασχολίαστα κοινωνικά φαινόμενα βίας από τους γονείς ή ακόμη και επικρότησή τους.

2. ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Πώς μπορούμε να δημιουργήσουμε θετικά πρότυπα στο παιδί έτσι ώστε να προσλάβει μηνύματα ανθρωπισμού, κοινωνικής συνύπαρξης και δικαιοσύνης; Πώς μπορούμε να συνδέσουμε τα ατομικά κίνητρα επίδοσης με την αναγκαιότητα της κατανόησης του άλλου;

3. ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Σε επίπεδο κοινωνίας τα περιθώρια δράσης δεν είναι αποτελεσματικά διότι το υπάρχον κοινωνικό πλαίσιο προδιαγράφεται, εντέλει, μόνον αντιπαιδαγωγικά.

Σε επίπεδο όμως σχολείου και οικογένειας μπορούμε, ακόμη, να κάνουμε πάρα πολλά.

3α. Το σχολείο

Το σχολείο είναι σε θέση να καλλιεργήσει στους μαθητές την ικανότητα να δρουν υπεύθυνα και να επιλέγουν εναλλακτικές μορφές διαχείρισης των συγκρούσεων.

Τα παιδιά, πράγματι, βιώνουν από νωρίς καταστάσεις συγκρούσεων στο σχολείο και δεν προσφέρεται, από μέρους των εκπαιδευτικών, ο απαραίτητος χρόνος για την επίλυσή τους.

Η βοήθεια μπορεί να είναι αποτελεσματική όταν ο/η εκπαιδευτικός σταθεί με διάθεση συμπαράστασης

στο παιδί και του δώσει να καταλάβει ότι δεν είναι μόνο **δάσκαλος** που μεταφέρει ξερή γνώση **αλλά ένας εκπρόσωπος μιας κοινωνίας δικαιοσύνης**, μιας κοινωνίας που προσδιορίζει τα λάθη, όταν εμφανίζονται στο χώρο του σχολείου.

Η επιτυχία σε τέτοιου είδους ζητήματα διασφαλίζεται με την παρουσίαση στο παιδί των λόγων που γεννούν την αδικία και των συνεπειών που απορρέουν από την υιοθέτησή της.

Εμείς οι εκπαιδευτικοί πρέπει να διαθέτουμε χρόνο στην τάξη για την ανάπτυξη του αισθήματος της δικαιοσύνης στο παιδί, πράγμα το οποίο και οι ίδιοι οι γονείς πρέπει να το θεωρήσουν ως μέρος της μαθησιακής διαδικασίας και όχι ως χάσιμο χρόνου.

Μεγάλο μέρος της ευθύνης για τη δημιουργία προβλημάτων συμπεριφοράς στη σχολική τάξη αποτελεί, επίσης, η μεθοδολογία αλλά και ο τρόπος αξιολόγησης της επίδοσης των μαθητών.

Συνήθως, στο ελληνικό σχολείο, η επίδοση δεν εκλαμβάνεται, από τους εκπαιδευτικούς, με την ευρεία έννοια ως αξιολογούμενο αποτέλεσμα σε σχέση με τη βιολογική, συναισθηματική, γνωστική ετοιμότητα του μαθητή, τη χωροχρονική επικοινωνία της περίπτωσης και την κοινωνικοπολιτισμική πραγματικότητα.

Αντιθέτως, στοχεύει στη βαθμολόγηση της ικανότητας απομνημόνευσης και στη διαιώνιση της ψευδαίσθησης ότι όλοι οι μαθητές ξεκινούν από την ίδια αφετηρία.

Εάν θέλουμε μαθητές ψυχικά και συναισθηματικά υγιείς **η εκτίμηση της σχολικής επίδοσης προβλέπεται να**

αφορά:

1. Την κοινωνική διάσταση της μάθησης
2. Την εξατομικευμένη διαδικασία μάθησης για παροχή πρόσθετης βοήθειας
3. Την ενθάρρυνση και την ενίσχυση
4. Την αμοιβαία συμπαράσταση
5. Την κοινωνική ευαισθητοποίηση
6. Τη συνεργασία και την αλληλεγγύη

Στο σχολείο, λοιπόν, ενδείκνυται, να προσφερθούν:

1. Ευκαιρίες για δραστηριοποίηση του παιδιού σε κοινωνικά θέματα
2. Ριζική αλλαγή του σχολικού κλίματος
3. Κατανόηση, πρωτίστως, των αναγκών του παιδιού
4. Διασφάλιση όχι μόνο της ατομικής πρόόδου αλλά και του πνεύματος αλληλεγγύης και συνεργασίας μεταξύ όλων των μαθητών.

3β. Εκτός του εκπαιδευτικού ο γονιός οφείλει, κι αυτός, να μεταδίδει με ευαισθησία το περί δικαίου αίσθημα στο παιδί.

Αν παρατηρήσουμε σε ποιον εκμυστηρεύονται οι μαθητές τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στο σχολείο θα διαπιστώσουμε ότι, απευθύνεται:

- Στους γονείς το 76,7% των μαθητών
- Στο δάσκαλο και στο διευθυντή το 23,0%
- Στους φίλους το 64,5%
- Σε κανέναν το 8,1%

Συνεπώς οι γονείς γνωρίζουν τα περισσότερα πράγματα για το παιδί τους και είναι αυτοί που θα του προ-

σφέρουν τη βασική συμπαράσταση.

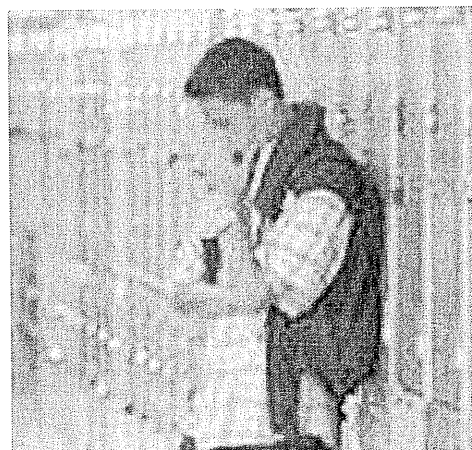
Το παιδί αποζητά την ηθική τάξη, την ισορροπία και τη δικαιοσύνη μέσα στην οικογένεια. Όταν προκύπτει πρόβλημα σημαίνει πως κάτι δεν λειτουργεί καλά σε αυτά τα επίπεδα.

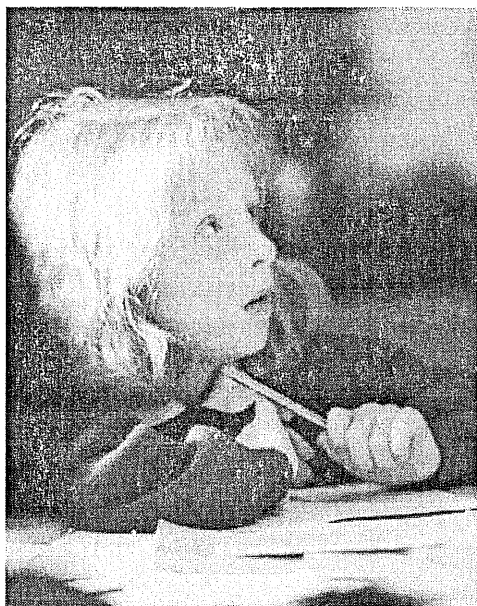
Σημαίνει ότι οι γονείς ασχολούνται περισσότερο με τη δουλειά και τις προσωπικές τους ανάζητήσεις παρά με τα ίδια τα παιδιά τους.

Να αναφέρουμε ότι το πνεύμα ανταγωνισμού, στο οποίο ορισμένοι γονείς προτρέπουν τα παιδιά τους δε βοηθά στη δημιουργία ισορροπημένου σχολικού κλίματος. Στο σπίτι, λοιπόν, θα πρέπει να γίνει ο επαναπροσδιορισμός των διαπροσωπικών σχέσεων των γονέων.

Όσον αφορά το σχολείο οι γονείς πρέπει ν' αντιληφθούν ότι ένας μαθητής είναι καλός αρχικά για τον εαυτό του και σε καμιά περίπτωση δε χρησιμοποιεί την πρόδοό του ως μοχλό πίεσης για παράλογες απαιτήσεις μέσα στην τάξη. **Θετικό είναι, οι γονείς:**

1. Να συνεργάζονται με το σχολείο και να αποφεύγουν πρακτικές που ενισχύουν την εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς.

2. Να ακούν τα προβλήματα των παιδιών τους και να είναι πάντα διαθέσιμοι να τα βοηθήσουν.
3. Να σκέφτονται την πιθανότητα να έχουν κάνει και οι ίδιοι λάθη.
4. Να μην προτρέπουν τα παιδιά τους στο να αδιαφορούν για το συνεργατικό κλίμα του σχολείου.

Καλός μαθητής σημαίνει και καλός συμμαθητής

3γ. Σε επίπεδο κοινωνικής δομής

Η λογική του ανταγωνισμού συνήθως διαπερνά τα κοινωνικά πρότυπα που διοχετεύονται στο παιδί.

Εμείς οι ίδιοι που απαιτούμε να διορθωθεί κάτι, εμείς οι ίδιοι δημιουργούμε, καθημερινά, τις υποδομές του λάθους και των αρνητικών προτύπων στο παιδί.

Η μετάθεση της ευθύνης, εξολοκλήρου, στο επίπεδο των κοινωνικών δομών αντανakλά το πνεύμα της συ-

γκατάθεσής μας σε μια αντιπαιδαγωγική λειτουργία, η οποία τοποθετεί σε δεύτερη μοίρα τις πραγματικές ανάγκες του παιδιού.

Η παραγωγή, λοιπόν, πολιτισμού δεν αποτελεί μόνο αίτημα αλλά και υποχρέωσή μας, εάν το ενδιαφέρον μας, εντέλει, εστιάζεται στην ολόπλευρη υποστήριξη όλων των παιδιών στα πρώτα δημιουργικά βήματα της ζωής τους.

4. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μια παιδαγωγική θεώρηση και πρακτική η οποία προσανατολίζεται προς μια αγωγή αλληλεγγύης στο σχολείο, ενέχει ως συντελεστή επιτυχίας της τη συνεργασία μεταξύ γονέων, εκπαιδευτικών και μαθητών.

Δίπλα της οφείλει να στέκεται αρωγός η εκπαιδευτική πολιτική εάν, πραγματικά, ενδιαφέρεται για τη συναισθηματική και ψυχική υγεία του παιδιού.

Από το βαθμό συνεργασίας όλων των παραπάνω παραγόντων εξαρτάται και η ποιότητα της συμπεριφοράς που θα επιδειξει το παιδί.

Η αντιπαράθεση, ο ανταγωνισμός, ο ατομικισμός, η βαθμοθηρία και ο **προσανατολισμός της αγωγής προς της αρχή της επίδοσης μόνο αρνητικά αποτελέσματα μπορεί να επιφέρει για το παιδί.**

Η παραμέληση του **κοινωνικοποιητικού ρόλου της οικογένειας και του σχολείου** καθώς και η αδιαφορία για άλλες, πέρα από τις καθαρά γνωστικές, δραστηριότητες στο σχολείο (συνεργασία, υπευθυνότητα, κοινωνική ευαισθησία) πολλαπλασιάζει παρά αμ-

βλύνει τα προβλήματα συμπεριφοράς.

Η αντίφαση της Παιδαγωγικής να στρέφεται άλλοτε προς την αρχή της επίδοσης και άλλοτε προς την αρχή της αλληλεγγύης αποτελεί μέρος του προβλήματος.

5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι προϋποθέσεις βελτίωσης της συμπεριφοράς του παιδιού δε μπορούν να προσδιοριστούν στο πλαίσιο της επιλεκτικής λειτουργίας του σχολείου, εκεί όπου επικρατεί η **έννοια της αριστείας, η κοινωνική αντιπολίτευση των γονέων προς τους εκπαιδευτικούς και η έλλειψη κοινωνικής ευαισθησίας των εκπαιδευτικών απέναντι σε μαθητές και γονείς.**

Μπορούν, όμως, κάλλιστα να προδιαγραφούν στο πλαίσιο:

1. Ενός σχολείου το οποίο θα διέπεται από τις αρχές της αλληλεγγύης και της συνεργασίας,
2. Μιας οικογενειακής λειτουργίας η οποία θα ανταποκρίνεται στις συναισθηματικές ανάγκες του παιδιού, και
3. Μιας παιδαγωγικής μεθοδολογίας όχι μόνο με μορφωτικό αλλά και με ανθρωπιστικό προσανατολισμό.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Επιθετικότητα Στο Σχολείο: Προτάσεις για πρόληψη και αντιμετώπιση, Ο.Ε.Δ.Β, Αθήνα, 2000.

Κωνσταντίνου Ι. Χαράλαμπος, Σχολική Πραγματικότητα και Κοινωνικοποίηση του Μαθητή, Gutenberg, Αθήνα, 1994.

Κωνσταντίνου Ι. Χαράλαμπος, Η Αξιολόγηση της Επίδοσης του Μαθητή ως Παιδαγωγική Λογική και Σχολική Πρακτική,

Gutenberg, Αθήνα, 2000.

Κωνσταντίνου Ι. Χαράλαμπος, Η πρακτική του Εκπαιδευτικού στην Παιδαγωγική Επικοινωνία: Ο Αυταρχισμός ως Κυρίαρχο Γνώρισμα της Υπαρκτής Σχολικής Πραγματικότητας, Gutenberg, Αθήνα, 2001.

Μπρούζος Ανδρέας, Ο Εκπαιδευτικός ως Λειτουργός Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού: Μια ανθρωπιστική θεώρηση της Εκπαίδευσης, Αθήνα, εκδ. Λύχνος, 1998, 2η έκδοση.

Μπρούζος Ανδρέας, Συνεργασία Σχολείου-οικογένειας: Προβλήματα και δυνατότητες ανάπτυξής της, Επιστημονική Επετηρίδα, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Ιωάννινα, 2000.

Heller G., Changing the School to Reduce Student Violence: What Works? Preventing Violence in schools, Bulletin, 1-10.

1^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ "ΕΛΙΣΑΒΕΤΕΙΟ"

Ανάδοχος Παιδιού

Το σχολείο μας σε μια προσπάθεια ευαισθητοποίησης των παιδιών σε θέματα της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων του παιδιού, έγινε ανάδοχος ενός παιδιού από τη Σιέρα Λεόνε, ελπίζοντας ότι και με την δική μας υποστήριξη θα μπορέσει να εξασφαλίσει μόνιμες βελτιώσεις στην ποιότητα της ζωής του.

Η μόνη υποχρέωση του σχολείου είναι να στέλνει στο παιδί 130 ευρώ το εξάμηνο.

Η Υπεύθυνη Εκπ/κός
Ολυμπιακής Παιδείας
Αλεξάνδρα Γεωργάκη

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΚΟΙΝΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΚΥΡΙΩΣ ΤΟΥ ΟΛΟΗΜΕΡΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Νικόλαος Θ. Ντούσκακ, Δ/ντής Π.Ε. Ν. Πρέβεζας

Ολοήμερο Σχολείο (νέος θεσμός) και ενημέρωση

Το Ολοήμερο Σχολείο είναι από τις σημαντικότερες παρεμβάσεις που έγιναν τα τελευταία χρόνια στο εκπαιδευτικό μας σύστημα. Για να υλοποιηθεί με επιτυχία και να προσφέρει ο νέος αυτός θεσμός θα πρέπει ο σκοπός και ο στόχος του να γίνει απόλυτα κατανοητός απ' όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (Διοίκηση - Σχ. Συμβούλους - εκπ/κούς - γονείς - ΟΤΑ).

Την ενημέρωση της Διοίκησης και των Σχολικών Συμβούλων έχει αναλάβει και έχει πραγματοποιήσει το ΥΠΕΠΘ και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο με ημερίδες και εγκυκλίους. Οι εκπ/κοί ενημερώνονται από τη Διοίκηση και κυρίως από τους Σχολ. Συμβούλους. Όλοι μαζί έχουμε την υποχρέωση να ενημερώσουμε τους γονείς, γιατί έχοντας και τους γονείς ενημερωμένους θα μπορέσουμε όλοι μαζί και ο καθένας χωριστά να σηκώσουμε το βάρος που μας αναλογεί ώστε ο νέος θεσμός να υλοποιηθεί με επιτυχία.

Οφείλουμε όλοι μας να σκύψουμε με θέληση και αγάπη στο νέο θεσμό να κατανοήσουμε καλά τους σκοπούς και τους στόχους του, να εντοπίσουμε τα πλεονεκτήματά του και τις τυχόν αδυ-

ναμίες του, ώστε με ένα σωστά σχεδιασμένο προγραμματισμό να είμαστε σε θέση να προωθήσουμε τον καινότεμο θεσμό. Έχοντας υπόψη και τα όσα αναφέρθηκαν για τις σχέσεις μας με τους γονείς θα είμαστε σε καλύτερη θέση να ενημερώσουμε σωστά και να κάνουμε αρωγούς και βοηθούς τους γονείς.

Πρέπει κατά την ενημέρωση να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας το γεγονός ότι πάντοτε το νέο σε πολλούς προκαλεί δέος και πολλές φορές τους οδηγεί προς την αντίθετη κατεύθυνση, την άρνηση και την απόρριψη. Είναι ο φόβος που προκαλεί η απόκλιση από το καθιερωμένο τρόπο εργασίας, από το τυχόν χάσιμο των κεκτημένων ή από άλλους λόγους που η ανθρώπινη φύση ανακαλύπτει προκειμένου να διατηρήσει το κατεστημένο. Όλα αυτά οφείλουμε όλοι μας να τα γνωρίζουμε και να συμβάλουμε προγραμματισμένα και δημιουργικά στη μείωση των αντιδράσεων και στην άρση των φόβων από την εφαρμογή της καινοτομίας.

Συνεργασία και υποχρεώσεις των εμπλεκόμενων φορέων για κοινή αντιμετώπιση θεμάτων Ολοήμερου Σχολείου

Είναι επιβεβλημένη η συμπαράσταση και βοήθεια από τη Διοίκηση και το

Σύμβουλο προς τον εκπ/κό του Ολοήμερου Σχολείου και ιδιαίτερα στα πρώτα στάδια της λειτουργίας του, όταν η ανησυχία και ο φόβος στο καινούριο είναι έντονος και γίνεται εντονότερος μπροστά στην υπόνοια μιας ενδεχόμενης αποτυχίας. Οι εκπ/κοί θα πρέπει εκ των προτέρων να γνωρίζουν ότι σε κάθε δυσκολία, σε κάθε εμπόδιο θα έχουν δίπλα τους ισότιμους συμπαραστάτες και βοηθούς τη Διοίκηση και το σύμβουλο.

Θα ήταν μεγάλο και τραγικό λάθος αν η Διοίκηση περιόριζε το ρόλο της μέχρι την τυπική ίδρυση ενός **ολοήμερου Σχολείου** και στη συνέχεια άφηνε την οργάνωση και λειτουργία στις πλάτες των εκπ/κών ενισχύοντας ακόμα περισσότερο το αίσθημα της ανασφάλειάς των.

Το ενδιαφέρον των Προϊσταμένων και των Σχολικών Συμβούλων πρέπει να είναι ουσιαστικό και διαρκές γιατί η εφαρμογή μιας καινοτομίας δεν είναι γεγονός, είναι μια διαδικασία στην οποία συμμετέχουμε όλοι και σίγουρα από το αποτέλεσμα, κρινόμαστε όλοι.

Η Διοίκηση και το αρμόδιο υπηρεσιακό Συμβούλιο, οφείλει για το συμφέρον της εκπαίδευσης, να εξετάζουν θετικά και κατά απόλυτη προτεραιότητα τις αιτήσεις απόσπασης των εκπ/κών που εκφράζουν την επιθυμία να εργαστούν στα ολοήμερα Σχολεία, όταν μάλιστα πολλοί απ' αυτούς χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερες ευαισθησίες, κλίσεις και δεξιότητες, γιατί απ' αυτούς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η επιτυχία του νέου θεσμού.

Ο Υποδιευθυντής και κυρίως ο

Δ/ντής του σχολείου έχει την άμεση ευθύνη για την καλή λειτουργία του Ολοήμερου Σχολείου γι' αυτό οφείλει να συνεργάζεται με όλους τους παράγοντες της σχολικής κοινότητας (Υπεύθυνο ολοήμερου, Σύλλογο Διδασκόντων, Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, Προϊστάμενο και Σχολικό Σύμβουλο) και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την επιτυχία των σκοπών και στόχων του ολοήμερου.

Ειδικότερα ο Δ/ντής του Σχολείου οφείλει να γνωρίζει ότι κάθε εκπ/κός διαθέτει διαφορετικό ρυθμό και τρόπο δράσης.

Οφείλει να δημιουργεί κατάλληλο κλίμα συνεργασίας και συλλογικότητας, να εμπνέει, να προωθεί, να κατευθύνει και να δημιουργεί το κλίμα και τις συνθήκες που συντελούν στη δημιουργικότητα και επιτυχία.

Οφείλει μαζί με τον Υποδ/ντή – υπεύθυνο Ολοήμερου να λύνει τυχόν συγκρούσεις, να διευθετεί κρίσεις και να αμβλύνει αντιπαραθέσεις μέσα και έξω από το σχολείο και κυρίως οφείλει να πετύχει την άριστη συνεργασία με τους γονείς οι οποίοι και θα τον βοηθήσουν σε κάθε κάλεσμά του.

Μαζί με τους γονείς είναι ευκολότερο να πραγματοποιήσει άνοιγμα και σ' άλλους φορείς και να έχει μεγαλύτερες επιτυχίες για το καλό του Ολοήμερου Σχολείου και των παιδιών.

Είναι αυτονόητο ότι οφείλει να διαθέτει τους καλύτερους χώρους, που έχει στη διάθεσή του, για τη λειτουργία του ολοήμερου και να προμηθευτεί όλη την υλικοτεχνική υποδομή που απαιτείται για την ομαλή λειτουργία του Ολοήμερου Σχολείου.

Αναλυτικά τα καθήκοντα των Υποδ/ντών - Υπεύθυνων του ολοήμερου καταγράφονται στην αριθμ. Φ.361.22/72/91004/Δ1/29-8-2003 εγκύκλιο του ΥΠΕΠΘ και αναλύθηκαν στη θεματική ενότητα που αφορά τη Διοίκηση και εποπτεία του Ολοήμερου. Εδώ εμείς πρέπει να επισημάνουμε αυτά που αναφέρονται στη συνεργασία με το Δ/ντή με τα όργανα διοίκησης και εποπτείας της εκπ/σης και με τον υπεύθυνο του Ολοήμερου της οικείας Δ/νσης ή του οικείου Γραφείου. Οφείλει λοιπόν να συνεργάζεται ακόμη με τους εκπ/κούς του κανονικού προγράμματος (**Σύλλογο Διδασκόντων**) με τους εκπ/κούς ειδικοτήτων και να φροντίζει για την πραγματοποίηση και οργάνωση συναντήσεων εργασίας με τους εκπ/κούς αλλά και τους γονείς.

Άφησα τελευταίο τον υπεύθυνο εκπ/κό γιατί πιστεύω ότι αυτός αποτελεί και την ψυχή του προγράμματος. Ο εκπ/κός (ή οι εκπ/κοί) που τοποθετείται στο σχολείο για την εφαρμογή του προγράμματος του ολοήμερου Σχολείου, έχει την κύρια ευθύνη λειτουργίας του τμήματος και οφείλει να συνεργάζεται σε μόνιμη βάση με τους εκπ/κούς των τάξεων από τις οποίες προέρχονται οι μαθητές του προγράμματος και ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των μαθητών που παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες, προκειμένου να κάνει την καλύτερη δυνατή εκπαιδευτική παρέμβαση. Οφείλει επίσης να συνεργάζεται σε τακτική βάση με τον Υποδ/ντή του Ολοήμερου, αν δεν είναι ο ίδιος, με το Δ/ντή του Σχολείου και τον αρμόδιο Σχολικό Σύμβουλο, έτσι ώστε να καταστήσουν το Ολοήμε-

ρο Σχολείο πιο ελκυστικό, πιο ευχάριστο και πιο δημιουργικό για όλο και πιο πολλούς μαθητές.

Αν όλα αυτά είναι τόσο λεπτά και αναγκαία για μας τους εκπ/κούς, τότε πολύ περισσότερο η συνεργασία και κυρίως των γονιών η ενημέρωση για το Ολοήμερο Νηπ/γείο απαιτεί λεπτότερους και προσεκτικότερους χειρισμούς. Όλα τα βήματά μας πρέπει να είναι προσεγμένα, μελετημένα και κυρίως προγραμματισμένα.

Χωρίς σωστό προγραμματισμό δεν μπορούμε να πετύχουμε τίποτε και πολύ περισσότερο να ενημερώσουμε ανθρώπους διαφορετικών πολιτικοοικονομικών - πολιτιστικών προελεύσεων και τάξεων. Οι αυτοσχεδιασμοί και οι εμπνεύσεις της τελευταίας στιγμής οδηγούν σε αποτυχίες και απογοητεύσεις.

Για τους λόγους αυτούς θα πρέπει να καθιερωθούν συσκέψεις σε κάθε Νηπ/γείο για θέματα του Ολοήμερου, στις οποίες γονείς και εκπαιδευτικοί θα ενημερώνονται για την εφαρμογή του προγράμματος θα εντοπίζονται και θα καταγράφονται προβλήματα και πιθανές δυσκολίες. Θα προτείνονται λύσεις και με ελεύθερο, ισότιμο και δημοκρατικό διάλογο θα βρίσκονται οι καταλληλότερες απ' αυτές σύμφωνα πάντα με τα οριζόμενα από τις σχετικές διατάξεις και οδηγίες.

Οι συσκέψεις αυτές θα γίνονται με ευθύνη του Διευθυντή του Σχολείου και θα καλούνται ο Σχολικός Σύμβουλος, ο Δ/ντής Εκπ/σης ή ο Προϊστάμενος Γραφείου κάθε Σχολείου

Στα πλαίσια μιας συνεργασίας ισότιμης, δημοκρατικής, ειλικρινούς

με αλληλεσεβασμό και κατανόηση μπορούν να αντιμετωπίζονται και θέματα εξοπλισμού του Σχολείου (ψυγείο, φούρνος μικροκυμάτων, καναπέδες, στρώματα κλπ.) γιατί έχοντας αρωγούς και βοηθούς τους γονείς οδηγούμαστε, με τις διαπροσωπικές τους σχέσεις, και σε άλλους φορείς και πηγές (δωρεές). Μαζί τους μπορούμε να πετύχουμε πολλά.

Η προσφορά της συνεργασίας με τους γονείς δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο μέσα στα στενά πλαίσια των αιθουσών του Σχολείου, αλλά να απλώνεται και έξω απ' αυτές με τη θετική συμβολή στην οργάνωση της σχολικής ζωής.

Ο εκπ/κός οφείλει να μυήσει τους γονείς, ώστε και αυτοί να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους για μια ουσιαστική συμμετοχή τόσο στις σχολικές όσο και στις εξωσχολικές δραστηριότητες.

Έτσι όλοι μαζί εκπ/κοί – μαθητές – γονείς συνεργαζόμενοι σε επίπεδο ισότητας, ελευθερίας, ειλικρίνειας, εμπιστοσύνης και αλληλοσεβασμού σε συνεργασία με άλλους εξωσχολικούς παράγοντες και φορείς μπορούμε και πρέπει να οργανώσουμε με επιτυχία τη σχολική ζωή και να κάνουμε το Σχολείο κέντρο οργάνωσης διαφόρων δραστηριοτήτων και εφαρμογής νέων προγραμμάτων ώστε να γίνει πόλος έλξης των πάντων, πραγματική πηγή ζωής.

Είναι γεγονός λοιπόν ότι η επιτυχία του Ολοήμερου Σχολείου είναι υπόθεση όλων μας.

Βιβλιογραφία

Γκότοβος, Αθ.: Εκπαίδευση και ετερότητα – Ζητήματα Διαπολιτισμικής παιδαγωγικής. Μεταίχμιο (2003).

Κεφάλα, Μ. (1995): Ολοήμερο Σχολείο: Πρόκληση για αλλαγή ή απλή χρονική επέκταση; Κοινωνιολογική θεώρηση μιας καινοτομίας. Εισήγηση στο 9^ο συνέδριο Δ.Ο.Ε – Π.Ο.Ε.Δ στην Πάφο, με θέμα το Ολοήμερο Σχολείο, Λευκωσία, σελ. 47 – 56.

Ματσαγγούρας, Ηλ.: Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση. Αθήνα, Γρηγόρη, 2000.

Ματσανιώτη Ν. : «Εμείς και το παιδί μας» (Αθήνα 1982) σελ. 318

Μπουζάκης, Σ.: Το Ολοήμερο Σχολείο. Θεωρία και Πράξη – σύγχρονες τάσεις. Εισήγηση στο 9^ο συνέδριο Δ.Ο.Ε – Π.Ο.Ε.Δ στην Πάφο, με θέμα το Ολοήμερο Σχολείο, Λευκωσία 1995, πρακτικά, σελ. 35 – 46.

Ντούσκας, Ν.: Ευνοϊκές συνθήκες για τη σχολική μάθηση, Πρέβεζα 2002.

Παππά, Αθ.: Μαθητοκεντρική διδασκαλία, τ.β', Αθήνα 1987.

Περσιάνης, Π. (1997): Φιλοσοφικά, παιδαγωγικά και πρακτικά προβλήματα που σχετίζονται με την καθιέρωση και λειτουργία του Ολοήμερου Σχολείου. Παιδαγωγική επιθεώρηση, τ. 26, σελ. 61 – 74.

Πυργιωτάκης, Ι.: Νέοι ρόλοι στο Ολοήμερο Σχολείο: ο ρόλος του Δ/ντή. Ολοήμερο Σχολείο. Λειτουργία και προοπτικές. Ο.Ε.Δ.Β. (2002), σελ. 205 – 214.

Σμαραγδάκη Μ. Γιαννοπούλου Ε: «Για να γίνει το παιδί μας σωστός άνθρωπος» Εκδ. ΟΡΟΣΗΜΟ (Αθήνα 1980) σελ. 271

Τριλιανός, Αθ.: Μεθοδολογία της Διδασκαλίας. Αθήνα, Αφοι Τολιδή, 1991.

Τριλιανός, Αθ.: Προσεγγίσεις στη μέθοδο διδασκαλίας, με ομάδες μαθητών, Αθήνα 1988.

Χανιωτάκης, Ν. (2002): Παιδαγωγική και κοινωνιολογική θεμελίωση του Ολοήμερου Σχολείου. Περιοδικό «Τα Εκπαιδευτικά», τ. 61.

ΤΟ ΜΑΝΤΙΑΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Το χέρι το μικρό σου κοριτσάκι
αργά άπλωσε το
κι αγάλι, αγάλι απ'την ποδιά
το μαντιλάκι της Ειρήνης βγάλε.

Αυτό που κέντησαν νεράιδες του παρα-
μυθιού
και το'βαψαν
με ροδοπέταλα του Μάη
πινέλα στων μικρών παιδιών τα χέ-
ρια.

Με το μαντίλι της Ειρήνης
σκέπασε
του κόσμου το απέραντο κρεβάτι
κι επάνω εκεί λησμόνα το.

Κάισε παράμερα στο βράχο
και κοιμήσου.
Τα μάτια σφάλισε να νιώσεις τη χαρά.
Άκου φλυτούρισαν τα πρώτα τα που-
λιά.

Κι όλος ο κόσμος
κοριτσάκι
με το μαντίλι σου θα μοιάζει
με ανθισμένη πασχαλιά!!!

Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ

Ένα καράβι στο Αιγαίο
Είναι η πατρίδα μου
Κι ένα κλωνί βασιλικό
Στα χέρια του παπά τα Θεοφάνεια.

Ο Φοίβος και η Αθηνά
Είναι η πατρίδα μου
Κι ένα στεφάνι αγριελιάς
Καρωμένο για νικητές.

Τα παιδιά στις αυλές των σχολειών
Είναι η πατρίδα μου
Και τα κόκκινα μάγουλα
Στις γειτονιές και τις αλάνες.

Όλα όσα βλέπω, όσα ακούω
Είναι η πατρίδα μου
Κι αυτά που νιώθω σούρουπο
Κοιτάζοντας την πόλη μου
που λούζεται στα φώτα.

Σοφία Γραμμόζη, 1ο Νηπιαγωγείο Ανατολής

ΑΡΩΜΑΤΑ ΖΩΗΣ

Γιάννης Ν. Τάτσης

Κούτσουρα ακυβέρνητα τ' ανθρώπινα κορμιά
 στη θάλασσα του ύπνου τρικυμίζουν.
 Αρώματα πανάρχαιων αξιών
 τον ύπνο ανήσυχων ψυχών υποδαυλίζουν
 και τρίζοντας των επιθυμιών τις πύλες
 στον κόσμο του ονείρου δραπετεύουν.
 Ιππεύουν το ποδήλατο του ουρανού
 με γοργοκίνητους τροχούς τον ήλιο, το φεγγάρι
 και καθισμένοι στη σέλα των άστρων,
 κρατώντας γερά το τιμόνι του ανέμου,
 ταξιδεύουν στον κόσμο των επιθυμιών τους.
 Μπάλο χορεύουν οι ψυχές
 στα κάστρα της Βασίλισσας Αγάπης
 περιτριγυρισμένα από ανθρώπινες ασπίδες
 τα βέλη την Ειρήνη μην πληγώνουν
 και διατηρώντας ισόρροπη τη ζυγαριά
 στα φύλια στο πατητήρι να μη νιώθουν,
 νόημα στη ζωή τους δίνει.
 Μπλεγμένοι οι τροχοί σ' ένα συννεφόδεντρο
 εικόνες φρίκης απ' τη γη
 σαν σφαίρα ματώνουν τις καρδιές τους.
 Φλόγες τυλιγμένες στον καπνό
 τον ιδρώτα των ανθρώπων γλείφοντας εξανεμίζουν.
 Κραυγές απελπισμένες,
 με δάκρυα ρυάκι στις παρειές,
 τον πόνο των ανθρώπων εικονίζουν.
 Φοβισμένο, λευκό περιστέρι, καπνισμένο στα φτερά
 ανεβαίνει με συνοδεία άσαρκα σώματα
 διωγμένα βίαια από τη γη.
 Κυκλικό χορό στον ουρανό αρχίζουν

και απ' το πανέμορφο πανέρι του Μάη
 σκορπίζουν αγριολούλουδα στη γη.
 Μαγιάτικα δέντρα στέκουν τα όπλα,
 που αντί για φωτιά, σίδερο και θάνατο
 σκορπίζουν αρώματα ζωής
 με διάχυτη την ευτυχία των παιδιών,
 που παίζουν ανέμελα στη σκιά τους,
 ενώ «απ' τα χείλη των ανθρώπων
 φτερουγίζουν λόγια αγάπης
 κι ανθίζουν σαν μπουμπούκια δροσερά χαμόγελα.
 Ταχυδρόμος του παλιού καιρού το αεράκι
 σφυρίζοντας με την τρομπέτα του
 χτυπά τις πόρτες όλου του κόσμου
 για να μοιράσει τις μαγιάτικες κάρτες
 με καλλιγραφημένα τα μηνύματα ζωής.
 Αγάπη, δικαιοσύνη και ειρήνη στον κόσμο.
 'Όνειρα αγνών ανθρώπων
 ελπίδα του αύριο που ξημερώνει,
 που όλο και βαραίνουν τη γη ν' ακουμπήσουν.
 Ευλογημένες ανθρώπινες υπάρξεις
 που δεν ποθούν το αίμα να ποτίζει αγριολούλουδα,
 αλλά να λαρυγγίζει στις φλέβες και να δημιουργεί,
 απλώνουν αδιακρίτως το χέρι τους
 να σκουπίσουν τα δάκρυα των κόκκινων ματιών
 προσφέροντας ελπιδοφόρα χαμόγελα
 στα πικραμένα χείλη
 μ' ένα μπουκέτο άσπρα αγριολούλουδα
 με άρωμα ελπίδας
 για παγκόσμια αγάπη, δικαιοσύνη και ειρήνη.